

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระทัศนศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำเสนอตามลำดับดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
2. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
3. แผนการจัดการเรียนรู้
4. หนังสืออ่านเพิ่มเติม
5. กิจกรรมการเรียนรู้
6. ประสิทธิภาพ
7. คำนีประสิทธิผล
8. ความพึงพอใจ
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 9.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 9.2 งานวิจัยต่างประเทศ
10. บริบทโรงเรียน โนนสูงพิทยาคม
11. กรอบแนวคิดการวิจัย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งได้กล่าวถึงหลักการ จุดหมาย และ โครงสร้างซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (กรมวิชาการ. 2545 : 4 - 8)

1. หลักการ

- 1.1 เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทย ควบคู่

กับความเป็นสากล

1.2 เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกันโดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

1.4 เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

1.5 เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์ จากการศึกษาทุกรูปแบบ

1.6 เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้มีความสอดคล้องต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจการเมือง การปกครอง และความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

1.7 เป็นหลักสูตรที่ให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2. จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข อยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดลักษณะอันพึงประสงค์ต่อไปนี้

2.1 เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่นที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

2.2 มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า

2.3 มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิถีคิดวิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์

2.4 มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การแก้ปัญหา และทักษะในการดำเนินชีวิต

2.5 รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี

2.6 มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค

2.7 เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.8 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทراثฺยการธรรมเนียมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.9 รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

3. โครงสร้างของหลักสูตร

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

3.1 ระดับช่วงชั้น กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับการพัฒนาการเรียนรู้ มีดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

3.2 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร และมาตรฐานการเรียนรู้ถือเป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน เมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว สำหรับสาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ ดังมีรายละเอียดมาตรฐานทั้ง 8 กลุ่มสาระ ดังนี้

3.2.1 ภาษาไทย

3.2.2 คณิตศาสตร์

3.2.3 วิทยาศาสตร์

3.2.4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

3.2.5 สุขศึกษาและพลศึกษา

3.2.6 ศิลปะ

3.2.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี

3.2.8 ภาษาต่างประเทศ

4. เวลาเรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้ ระดับช่วงชั้น กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800 - 1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4 - 5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800 - 1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4 - 5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000 - 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5 - 6 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 มีเวลาเรียนปีละไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ต้องจัดการเรียนการสอน โดยให้กลุ่มสาระภาษาไทย สาระคณิตศาสตร์ สาระวิทยาศาสตร์ เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลัก เพื่อสร้างพื้นฐานการคิด การเรียนรู้และการแก้ปัญหา

การจัดการศึกษาวิทยาศาสตร์สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่เน้นกระบวนการไปสู่การสร้างองค์ความรู้ โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทุกขั้นตอน ผู้เรียนจะได้ทำกิจกรรมหลากหลาย ทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคล โดยอาศัยแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสากลและท้องถิ่น โดยผู้สอนมีบทบาทในการวางแผนการเรียนรู้ กระตุ้น แนะนำ ช่วยเหลือให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

สรุปได้ว่า ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 นั้น มีผลต่อความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่าง ๆ ของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศเพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
(กรมวิชาการ. 2544 ข : 1-18) ดังนี้

1. ความสำคัญ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มี
ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม สุนทรียภาพ ความมีคุณค่า
ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์คั้งนั้น กิจกรรมศิลปะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน
โดยตรงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนา
สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่น ในตนเองและแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์
พัฒนากระบวนการรับรู้ทางศิลปะ การเห็นภาพรวม การสังเกตรายละเอียด สามารถค้นพบ
ศักยภาพของตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ด้วยการมีความ
รับผิดชอบ มีระเบียบวินัย สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

2. วิสัยทัศน์

การเรียนรู้ศิลปะ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ การคิดที่เป็นเหตุเป็น
ผลถึงวิธีการทางศิลปะ ความเป็นมาของรูปแบบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และรากฐานทาง
วัฒนธรรม ค้นหาว่าผลงานศิลปะสื่อความหมายกับตนเอง ค้นหาศักยภาพ ความสนใจส่วนตัว
ฝึกการเรียนรู้ การสังเกตที่ละเอียดอ่อนอันนำไปสู่ความรัก เห็นคุณค่าและเกิดความซาบซึ้ง
ในคุณค่าของศิลปะและสิ่งรอบตัว พัฒนาเจตคติ สมาธิ รสนิยมส่วนตัว มีทักษะ กระบวนการ
วิธีการแสดงออก การคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทของศิลปกรรมใน
สังคม ในบริบทของการสะท้อนวัฒนธรรมทั้งสะท้อนให้เห็นมุมมองของชีวิต สภาพเศรษฐกิจ
สังคม การเมือง การปกครอง และความเชื่อความศรัทธาทางศาสนา ค่ายัดถึยณะธรรมชาติ
ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ การเรียนรู้ เทคนิควิธีการทำงาน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้
แสดงออกอย่างอิสระ ทำให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้คิดริเริ่มสร้างสรรค์ คัดแปลง
จินตนาการ มีสุนทรียภาพ และเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยและสากล

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเสริมสร้างให้ชีวิตมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น
ช่วยให้มี จิตใจที่แจ่มใส สมาธิที่แน่วแน่ สุขภาพกายและสุขภาพจิต มีความสมดุลเป็น
รากฐาน ของการพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษย์ชาติโดยส่วน
ตน และส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของสังคมโดยรวม

3. คุณภาพของผู้เรียน

เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะแล้ว ผู้เรียนจะมีสภาพจิตใจที่คงามมีสุนทรียภาพ มีรสนิยม รักความสวยงาม รักความเป็นระเบียบ มีการรับรู้ อย่างพินิจพิเคราะห์เห็นคุณค่าความสำคัญของศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ตลอดจน ศิลปวัฒนธรรมอันเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของคนในชาติ สามารถค้นพบศักยภาพความสนใจ ของตนเองอันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพทางศิลปะ มีจินตนาการความคิด สร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นพัฒนาตนเองได้และแสดงออกได้อย่างสร้างสรรค์ มีสมาธิในการ ทำงาน มีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

เมื่อจบการศึกษาช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) ต้องมีคุณลักษณะดังนี้

3.1 สร้างและนำเสนอผลงานศิลปะโดยเลือกและประยุกต์ ทัศนธาตุ องค์ประกอบ คนตรี องค์ประกอบนาฏศิลป์ และทักษะพื้นฐานให้ได้ผลตามที่ต้องการตลอดจนสื่อสารให้คนอื่นเข้าใจผลงานของตนเองได้

3.2 รู้ว่า การจัดทัศนธาตุ องค์ประกอบคนตรี องค์ประกอบนาฏศิลป์ จะช่วยให้งานศิลปะสามารถสื่อความคิดและความรู้สึกได้ และอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจในความสวยงาม และความไพเราะของศิลปะได้

3.3 บรรยายและอธิบายงานศิลปะสาขาต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องกับ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยอภิปรายเปรียบเทียบผลงานศิลปะจากยุคสมัย วัฒนธรรม ต่าง ๆ และให้ความสำคัญในเรื่องบริบททางวัฒนธรรม

3.4 นำความรู้ทางศิลปะที่ตนถนัดและสนใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและ การเรียนรู้กลุ่มสาระอื่น ๆ

3.5 เห็นความสำคัญของการสร้างสรรคงานศิลปะ เชื่อมั่น ภาคภูมิใจในการ แสดงออก รับผิดชอบ มุ่งมั่นในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น

3.6 ซาบซึ้ง เห็นคุณค่าของศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รัก ห่วงแหนมรดกทาง วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

4. สาระ

สาระที่ 1 ทัศนศิลป์

5. สาระการเรียนรู้และองค์ความรู้

5.1 ความรู้ ขอบข่าย สัญลักษณ์ แนวคิดทางศิลปะ

5.2 การสร้างสรรค์ และการแสดงออก

5.3 การวิเคราะห์ วิจัยงานศิลปะ และสุนทรียภาพ

5.4 การประยุกต์ใช้ความรู้ทางศิลปะ

5.6 ศิลปะกับวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ไทยและสากล ธรรมชาติ และ

สิ่งแวดล้อม

6. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาระดับพื้นฐาน

สาระที่ 1 : ทักษะศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 : สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิด
สร้างสรรค์วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องาน
ศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และ
วัฒนธรรมเห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย
และสากล

7. คำอธิบายรายวิชา ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

จำนวน 80 ชั่วโมง/ปี 2 ชั่วโมง/สัปดาห์

สร้างงานทัศนศิลป์จากประสบการณ์ จินตนาการ และความประทับใจ ความรู้เรื่อง
ทัศนธาตุ ความรู้เรื่องวัสดุ อุปกรณ์ วิธีใช้ การเก็บรักษา เทคนิคการสร้างงานทัศนศิลป์ หลักการ
ทัศนศิลป์ องค์ประกอบของงานทัศนศิลป์ เทคนิคการวิเคราะห์งานทัศนศิลป์ ความรู้หลักการ
สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ ประวัติทัศนศิลป์ท้องถิ่น และของไทย

ฝึก ทดลอง สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ด้วยทัศนธาตุ เทคนิค องค์ประกอบของ
ทัศนศิลป์ ดำรงและรวบรวมผลงานทางทัศนศิลป์ อภิปรายและแสดงความคิดเห็นในงาน
ทัศนศิลป์อย่างมีเหตุผล

เพื่อรับรู้ ชื่นชม ความงามของทัศนศิลป์ ขอมริบและภาคภูมิใจในศิลปะ วัฒนธรรม
ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย เพื่อนำหลักการ ความรู้ความเข้าใจ ในทัศนศิลป์ไป
ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและเชื่อมโยงกับสาระการเรียนรู้กลุ่มอื่นๆ

การละครสร้างสรรค์ การเคลื่อนไหวร่างกาย หลักการละครสร้างสรรค์ ความรู้
เกี่ยวกับนาฏศิลป์เบื้องต้น หลักการเป็นผู้ชม การเป็นนักแสดงที่ การแสดงความคิดเห็น การ
ยอมรับความคิดเห็น การวิเคราะห์การแสดงออก

ศึกษาการละครสร้างสรรค์ ฝึกการเคลื่อนไหวร่างกายเลียนแบบธรรมชาติรอบตัว
การเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระและมีรูปแบบ ศึกษาความรู้เกี่ยวกับการละครเบื้องต้น ภาษา

ทำ นาฏยศัพท์ ฝึกการเล่นบทบาทสมมติ ฝึกการการสังเกตการแสดงออก ฝึกวิเคราะห์ และ
อภิปรายการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างมีเหตุผล ศึกษาประวัติความเป็นมาของนาฏศิลป์ไทย
และท้องถิ่น

เพื่อสามารถนำการละครสร้างสรรค์มาใช้แสดงออกเพื่อ สื่อความหมาย เพื่อความ
ชื่นชมในนาฏศิลป์ไทย นำความรู้เกี่ยวกับการละครสร้างสรรค์และนาฏศิลป์ไปประยุกต์ใช้ใน
ชีวิตประจำวัน เข้าร่วมกิจกรรมวัฒนธรรม ประเพณีกับชุมชน ได้อย่างมีความสุข นำทักษะ
หลักการทางนาฏศิลป์ไปศึกษาร่วมกับกลุ่มสาระอื่นๆ

ประวัติและวิวัฒนาการของดนตรี ประเภทเครื่องดนตรี ความสัมพันธ์ระหว่าง
ดนตรีกับมนุษย์ การผสมวง หลักการและทฤษฎีดนตรี การวิเคราะห์องค์ประกอบดนตรี
หลักการฟัง หลักการขับร้องเพลง หลักการบรรเลง การใช้ การเก็บรักษาเครื่องดนตรี การผสม
วง หลักการวิเคราะห์เพลง

ศึกษาประวัติ เรื่องราวความเป็นมาของดนตรีไทย ดนตรีพื้นเมือง ศึกษาประเภท
วงดนตรี ชนิดเครื่องดนตรี การใช้ การเก็บรักษา ฝึกการฟัง การขับร้อง การวิเคราะห์
องค์ประกอบดนตรี เพลง ศึกษาทฤษฎีดนตรี ศึกษาบทบาทของดนตรีสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของ
สังคม

เพื่อความภาคภูมิใจและชื่นชมผลงานทางดนตรี สืบทอดผลงานดนตรีของภูมิ
ปัญญาไทยและสากล ภูมิปัญญาท้องถิ่น สื่อความหมาย ความคิด จินตนาการทางดนตรี
สร้างสรรค์ผลงานทางดนตรี ตลอดจนนำความรู้และหลักการทางดนตรีไปใช้กับสาระความรู้
อื่นๆและชีวิตประจำวัน

8. แนวทางการจัดการเรียนรู้กลุ่มศิลปะ

กลุ่มศิลปะมุ่งส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดย
ให้รู้จักแสวงหาความรู้ และประสบการณ์จากแหล่งเรียนรู้และห้องสมุด เพื่อให้ผู้เรียนได้
ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพียงพอ และเกิดการเรียนรู้ให้ได้มีการเรียนรู้อย่างหลากหลายทั้ง
ในและนอกห้องเรียน รวมทั้งนอกสถานศึกษาด้วย เช่น ในชุมชนใกล้ๆ บริเวณสถานศึกษา
ตลาด วัด หรือสถานที่สำคัญๆ ในชุมชน

กลุ่มศิลปะมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้ และสามารถคิดสร้างสรรค์ และ
วิเคราะห์ วิจารณ์ แก้ปัญหา และทำสิ่งที่แตกต่างให้ดีขึ้น

9. กระบวนการเรียนรู้กลุ่มศิลปะ

การจัดการเรียนรู้กลุ่มศิลปะ ต้องการการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตั้งแต่ ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้เรียนต้องเรียนรู้ให้ครบถ้วนด้วยสมอง ใจ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ด้วยการจัดการให้ผู้เรียนชวนขวนขวายหาความรู้ เพิ่มความรับผิดชอบกล้าแสดงออก และเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดสร้างแบบ การเรียนรู้ด้วยตนเองดังนั้น กลุ่มศิลปะจึงเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานจริงตามสถานการณ์ให้ มากยิ่งขึ้นไปตามช่วงชั้น

ในการจัดการเรียนรู้จะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาความฉลาดทางสติปัญญาและ อารมณ์ ให้เป็นคุณค่าของตนเองเพื่อการแสดงออกอย่างอิสระ เพิ่มการมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติได้จริง เพิ่มโครงการตามศักยภาพเพื่อให้ผู้เรียน มีความสุข มีเสรีภาพในการเรียนและ แสวงหาความรู้ได้ตามความต้องการ

10. ยุทธศาสตร์การเรียนรู้กลุ่มศิลปะ

การเรียนรู้แบบพัฒนาความสามารถในกระบวนการคิดของผู้เรียน เป็นยุทธศาสตร์ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องมีการ ใช้ข้อมูลทางศิลปะกับกระบวนการคิดของตนเอง และการเรียนรู้ จะเกิดขึ้นในด้วยการตัดสินใจ/เลือกยุทธศาสตร์ กระบวนการ / ประเมินตนเอง / วางแผน ปฏิบัติงาน / ลงมือปฏิบัติงาน / ตรวจสอบและปรับปรุงผลงานอยู่เสมอ

10.1 คิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ด้วยการสร้างแนวคิดใหม่/แสวงหา พิจารณาทางเลือกอย่างหลากหลาย / ประยุกต์ปรับเข้าหาแนวทาง / สำหรับทางเลือกที่ เหมาะสม / ตั้งข้อตกลงร่วมกัน

10.2 คิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) ด้วยกระบวนการตรวจสอบ/ทำให้ชัดเจน/ จัดระบบให้เหตุผล / วิเคราะห์ / ทำให้กระจ่างชัด / ตั้งสมมติฐาน / ทำนาย / ประเมิน / สังเคราะห์

10.3 คิดไตร่ตรอง (Reflective Thinking) วิธีนี้จะคิดด้วยการตั้งคำถาม ถามตนเอง/ เชื่อมโยงความคิดก่อนหน้าความคาดหวังและประสบการณ์ปัจจุบันเข้าด้วยกัน / ประเมิน / วิเคราะห์ตั้งสมมติฐาน / แสวงหาพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสม

11. การวัดและประเมินผล

หลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็น สำคัญโดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีการติดตามประเมินผลตามมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่ม สาระการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ซึ่งใช้เป็นเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน

ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินการเรียนรู้ของตนได้ และใช้วิธีการประเมินจากสภาพจริง ด้วยวิธีการประเมินผลที่หลากหลาย มีการบันทึกผลการประเมินอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียนต่อไปอย่างต่อเนื่อง

ในการวัดและผลประเมินผลการเรียนการสอนศิลปะตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงจำเป็นที่ผู้สอนจะต้องวัดผลและประเมินผลให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

12. แนวทางการพัฒนาสื่อการเรียนรู้กลุ่มศิลปะ

การจัดการเรียนรู้กลุ่มศิลปะ ผู้สอนสามารถใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ทั้งสื่ออุปกรณ์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สื่อเทคโนโลยี บุคลากร ฯลฯ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อเป็นสื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ และมีทักษะกระบวนการในการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้ศิลปะได้อย่างกว้างขวางลึกซึ้ง สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเองได้เต็มตามศักยภาพอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

แผนการจัดการเรียนรู้

1. ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

อากรณ ใจเที่ยง (2540 : 203) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้เป็นส่วนขยายของหลักสูตร ซึ่งกำหนดแนวทางการสอนและการจัดกิจกรรมเสนอแนะแก่ครู โดยยึดถือจุดประสงค์ของการเรียนรู้ และความถี่รวบยอดในหลักสูตรไว้เป็นหลัก

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 1) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบ และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดหมายหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรมวิชาการ (2545 : 5-6) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การนำวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ที่จะต้องทำตลอดภาคเรียนมา สร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรม

การเรียนการสอน การใช้สื่ออุปกรณ์ การวัดและประเมินผล สำหรับเนื้อหาสาระ และ จุดประสงค์การเรียนรู้ย่อย ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือจุดเน้นของ หลักสูตร สภาพผู้เรียน ความพร้อมของโรงเรียนในด้านวัสดุ อุปกรณ์ และตรงกับสภาพของท้องถิ่น

รุจิรี ภูสาระ (2545 : 159) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้เป็นเครื่องมือ หรือแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนตามที่ กำหนดไว้ในสาระการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545 : 290) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ คือ แผนที่ผู้สอนจัดทำขึ้นจากคู่มือครู หรือแนวการสอนของกรมวิชาการ ทำให้ผู้สอนทราบว่า จะสอนเนื้อหาใด เพื่อจุดประสงค์ใด สอนอย่างไร ใช้สื่ออะไร และวัดผลประเมินผลโดย วิธีใด

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การเตรียมการวางแผนการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า อย่างเป็นระบบเพื่อช่วยให้ผู้สอนทราบทิศทางการสอนของตน จะดำเนินการไปในทิศทางใด การเตรียมความพร้อมของการใช้สื่อ / อุปกรณ์ / แหล่งเรียนรู้ กระบวนการวัดและประเมินผลให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้ ที่ กำหนดไว้ช่วยให้ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ สูงสุดต่อนักเรียน และสนองตอบเจตนารมณ์ของหลักสูตร

2. ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการสอน หรือแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะทำให้การเรียน การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พอที่จะสรุปความสำคัญได้ดังนี้ (สุพล วังสินธุ์, 2536 : 5 – 6)

2.1 ช่วยทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอน วิธีเรียนที่ดี ที่เกิดจากการผสมผสานความรู้ และจิตวิทยาการศึกษา

2.2 ช่วยให้ครุมีคู่มือการสอนที่ทำการด้วยตนเองล่วงหน้า ทำให้ครุมีความมั่นใจใน การสอน ได้ตามเป้าหมาย

2.3 ช่วยส่งเสริมครุ ใฝ่ศึกษาหาความรู้ ทั้งหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลประเมินผล

2.4 ช่วยให้เป็นคู่มือครูสำหรับผู้มาสอนแทนได้

2.5 ช่วยเป็นหลักฐานแสดงข้อมูลได้ถูกต้องเที่ยงตรง

2.6 เป็นผลงานทางวิชาการ แสดงความชำนาญการ และเชี่ยวชาญของผู้จัดทำ

ชาญชัย อาจินสมจาร (2542 : 24 – 27) ได้ให้ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ครูฉลาดที่วางแผนบทเรียนของตนเองเป็นอย่างดี จะได้รับผลดีที่สุดในการเรียนการสอน

2. แผนการจัดการเรียนรู้รวมถึงการจัดกรอบของจุดมุ่งหมาย แล้วเลือกเนื้อหาวิชาระเบียบแบบแผน วัสดุอุปกรณ์ และเทคนิคการประเมินครูจะต้องทำสิ่งเหล่านี้ จัดระเบียบบทเรียนของตนให้ดี

3. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ใช้เป็นคู่มือสำหรับครูฝึกสอนแผนการจัดการเรียนรู้ จึงทำหน้าที่เป็นผู้คอยเตือน

4. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับการคาดคะเนว่าอะไรจะเกิดขึ้น และเลือกประสบการณ์ที่จะเปลี่ยนนักเรียนให้ดีขึ้น

5. การวางแผนป้องกันการเสียเวลาซึ่งปกติมักเกิดขึ้นกับการสอนที่มีผู้จัดระเบียบแผนการจัดการเรียนรู้ช่วยครูให้มีระเบียบ

6. แผนการจัดการเรียนรู้ช่วยป้องกันมิให้สอนนอกเวลา

7. แผนการจัดการเรียนรู้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง ประยุกต์ใช้ได้ทั้งครู

และนักเรียน

8. แผนการจัดการเรียนรู้มีประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาด้วย

3. ลักษณะแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

วัฒนาพร กระจับทุกซ์ (2542 : 10) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ มีลักษณะ 4 ประการ คือ

1. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยครูเป็นผู้คอยชี้นำส่งเสริมหรือกระตุ้น ให้กิจกรรมที่ผู้เรียนดำเนินการไปตามความมุ่งหมาย

2. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาส ให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบหรือทำสำเร็จด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทจากผู้บอกคำตอบมาเป็นผู้คอยกระตุ้น

3. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการมุ่งให้ผู้เรียนรับรู้ และ นำกระบวนการไปใช้จริง

4. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมวัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ใน

ท้องถิ่น

อากรณ์ ใจเที่ยง (2540 : 203) ได้เสนอแนะว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมีกิจกรรมที่จัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะ 3 ประการ ดังนี้

1. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ ที่มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติมากที่สุด โดยครูเป็นเพียงคนชี้แนะ ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้กิจกรรมดำเนินไปตามจุดมุ่งหมาย
2. เป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบหรือทำสำเร็จด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทจากผู้ออกคำตอบเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหาให้ผู้เรียนคิดแก้หรือกระตุ้น เพื่อไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมเอง
3. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการ ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น หลีกเลี่ยงวัสดุอุปกรณ์ที่สำเร็จรูปราคาแพง

4. ประเภทของแผนการจัดการเรียนรู้

ชัยขงค์ พรหมวงศ์ (2537 : 913) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่นิยมกัน มี 2 ประเภท คือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้ระดับหน่วยประสบการณ์ หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมการสอนกลุ่มเนื้อหาสาระขนาดใหญ่ มีความคิดรวบยอดหลายอย่าง และใช้เวลาสอนต่อเนื่องกันหลายครั้ง ครั้งละหลาย ๆ คาบ ในการสอนให้ครบทั้งแผนต้องใช้เวลาเป็นสัปดาห์หรือเป็นเดือน

2. แผนการจัดการเรียนรู้ระดับหน่วยย่อย หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้ระดับหน่วยให้เล็กลง แต่ยังไม่เล็กถึงที่สุดเพราะแต่ละหน่วยย่อยต้องใช้เวลาสอนมากกว่า 1 ครั้ง

5. รายละเอียดของส่วนประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2541 : 352) จำแนกส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ได้ดังนี้

1. สาระสำคัญ คือ การคิดรวบยอด หรือหลักการ หรือโครงสร้างของเนื้อหาที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับ หลังจากได้เรียนเรื่องราวนั้น ๆ แล้ว
2. จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่วิเคราะห์จากหลักสูตรในคำอธิบายรายวิชาเป็นสิ่งบอกให้ทราบว่า จะจัดการเรียนการสอนให้อยู่ในขั้นใดของทักษะ เช่น ขั้นความรู้ ความจำ ความเข้าใจ นำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า
3. เนื้อหา คือ เนื้อหาสาระที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
4. กิจกรรมการเรียนการสอน คือ จัดสถานการณ์ การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียน

บรรลุดุจดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ และกิจกรรมนั้นจะต้องเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

5. สื่อการเรียนการสอน คือ เครื่องมือ วัสดุ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุดุจดประสงค์

6. การวัดและการประเมินผล คือ ประมวลค่าของสิ่งของต่าง ๆ เพื่อบอกคุณภาพของสิ่งนั้น ๆ เช่นแบบทดสอบ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์

7. กิจกรรมเสนอแนะ คือ จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนในแต่ละจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่นักเรียน โดยการจัดในโอกาสต่าง ๆ

8. ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสถานศึกษา หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายที่ได้ตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยของแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนที่จะนำไปใช้งานจริง และลงชื่อวันเดือนปีกำกับไว้

9. บันทึกผลการเรียนหลังสอน คือ บันทึกผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วเกิดผลอย่างไร นำผลมาบันทึกไว้

6. ประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536 : 134) ได้กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนเป็นเอกสารเครื่องมือช่วยให้คณะครูทำการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ

1. รู้วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยความมั่นใจ
3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน
4. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพตรงตามเจตนารมณ์ของ

หลักสูตร ซึ่งส่งผลให้นักเรียนเกิดผลการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอน สอนให้ครบถ้วนเวลาตามจุดประสงค์ตั้งไว้

อากรณ ใจเที่ยง (2540 : 31 – 32) กล่าวถึงประโยชน์แผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. ทำให้เกิดการวางแผน วิธีการสอน วิธีเรียน
2. ช่วยให้ครูมีคู่มือของตน ที่ทำด้วยตนเองล่วงหน้า เพื่อให้เกิดความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน ได้ดีมีคุณภาพตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร
3. ถ้าผู้สอนคิดรูระ คนอื่นสอนแทนได้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยให้ครูที่มาสอนแทนมีความมั่นใจยิ่งขึ้น
4. เป็นผลงานทางวิชาการอย่างหนึ่งอย่างใดที่แสดงความชำนาญการพิเศษหรือความเชี่ยวชาญของผู้สอน ซึ่งสามารถเผยแพร่เป็นตัวอย่างที่ดีกับครูทั่วไป

7. รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้

รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้ ไม่มีรูปแบบตายตัว ขึ้นอยู่กับหน่วยงานหรือสถานศึกษาแต่ละแห่งจะกำหนด อย่างไรก็ตาม ลักษณะส่วนใหญ่ของแผนการจัดการเรียนรู้จะคล้ายคลึงกัน ซึ่ง อาภรณ์ ใจเที่ยง. 2540 : 203–204) สรุปได้ 3 รูปแบบดังนี้

1. แบบเรียงหัวข้อ รูปแบบนี้จะเขียนเรียงลำดับก่อนหลัง โดยไม่ต้องติดตารางรูปแบบนี้ให้ความสะดวกในการเขียน เพราะไม่ต้องติดตาราง แต่มีส่วนเสียคือยากต่อการดูให้สัมพันธ์ในแต่ละหัวข้อ

2. แบบกิ่งตาราง รูปแบบนี้เป็นการเขียนเป็นช่อง ๆ ตามหัวข้อที่กำหนด แม้ว่าต้องใช้เวลาในการติดตารางแต่ก็สะดวกต่อการอ่าน ทำให้เห็นความสัมพันธ์ของแต่ละหัวข้ออย่างชัดเจน

3. แบบตาราง รูปแบบนี้เป็นการเขียนเป็นช่อง ๆ คล้ายกิ่งตาราง โดยนำหัวข้อสาระสำคัญมาไว้ในตารางด้วย

8. ขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เป็นงานสำคัญยิ่งสำหรับครู เพราะเป็นการเตรียมการสอนที่สมบูรณ์ ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างแท้จริง ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนต้องศึกษาเอกสารหลักสูตรเบื้องต้นก่อนจะลงมือเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 34–39)

1. ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรในวิชาที่สอน
 - 1.1 จุดประสงค์รายวิชา
 - 1.2 คำอธิบายรายวิชา
2. กรอผลการวิเคราะห์ลงในตารางวิเคราะห์หลักสูตร
3. ย่อยเนื้อหา ย่อยจุดประสงค์การเรียนรู้ และจัดคาบเวลาที่เหมาะสมกับ

การสอน

4. ศึกษาแนวทางการสอนจากกรมวิชาการ
 - 4.1 ศึกษารายละเอียดเนื้อหาว่าตรงกับการวิเคราะห์หรือไม่
 - 4.2 ดูจุดประสงค์การเรียนรู้ว่าสอดคล้องกับจุดประสงค์ในกลุ่มหรือไม่
 - 4.3 นำกิจกรรมในแนวการสอนมาพิจารณาประกอบการจัดกิจกรรม

5. **ขั้นเขียนแผนการจัดการเรียนรู้** เป็นขั้นสำคัญที่ผู้เขียนต้องวางแผนอย่างรอบคอบ โดยกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม กำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับเวลา กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จริง กำหนดสื่อการสอนและการวัดผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอนจะสอนอย่างไรก็ตาม ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดเน้นของหลักสูตรกล่าวคือ ควรจัดกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดเน้นของหลักสูตรกล่าวคือ ควรจัดกระบวนการเรียนการสอนเป็นกระบวนการและใช้กระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการกลุ่ม กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการแก้ปัญหาค้นคว้า เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

9. หลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เป็นงานที่ไม่ยาก แต่ผู้ที่ไม่คุ้นเคยจะรู้สึกเป็นงานหนักอย่างไรก็ตาม ถ้าได้ฝึกเขียนอย่างสม่ำเสมอ ผลที่ได้จะคุ้มค่ากับเวลาที่แท้จริง หลักการเขียนให้ถูกต้องตามหลักการ สิ่งที่ควรเขียนให้ชัดเจนในแผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ชื่อเรื่อง หรือชื่อข้อเรื่องย่อย จำนวนคาบ สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล

10. ข้อควรคำนึงในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

10.1 เขียนให้ชัดเจน แจ่มแจ้งในทุกหัวข้อ เพื่อให้ความกระจ่างแก่ผู้อ่าน มีรายละเอียดพอสมควร ไม่ละเอียดมากเกินไป

10.2 ใช้ภาษาเขียนที่สื่อความหมายได้เข้าใจตรงกันเป็นประโยคได้ใจความไม่เป็นภาษาพูด

10.3 เขียนทุกหัวข้อ หรือทุกช่องให้สอดคล้องกัน เช่น

10.3.1 สาระสำคัญจะต้องสอดคล้องกับเนื้อหา

10.3.2 จุดประสงค์จะต้องสอดคล้องกับเนื้อหา กิจกรรม และการวัดผล

10.3.3 สื่อการเรียนจะต้องสอดคล้องกับกิจกรรมและการวัดผล

10.4 เขียนให้เป็นลำดับขั้นตอนการสอน ก่อน หลังในทุกหัวข้อ

10.5 เขียนทุกหัวข้อให้ถูกต้อง เช่น จุดประสงค์ต้องเป็นจุดประสงค์เชิง

พฤติกรรม

10.6 จัดเนื้อหากิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลาที่กำหนดไว้

10.7 จัดกิจกรรมที่น่าสนใจ ไม่ควรใช้วิธีเดียวกันทุกครั้งการสอน

10.8 เขียนให้เป็นระเบียบ ง่ายแก่การอ่าน และสะดวกชวนอ่าน

10.9 เขียนในสิ่งที่ปฏิบัติได้จริง และสอนตามที่วางไว้

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งสำหรับครูเพื่อใช้ในการวางแผนและออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุตามความมุ่งหมายของหลักสูตรในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนั้น การศึกษาแนวทางการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้จะทำให้สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อนักเรียน

ในการทำการวิจัยครั้งนี้ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ แบบเรียงหัวข้อ ในการการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

หนังสืออ่านเพิ่มเติม

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

1. ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ฉวีวรรณ อุหาภินันท์ (2545 : 110) ได้กล่าวถึงหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่าเป็นหนังสือที่มุ่งช่วยครูและนักเรียนได้สรุปเนื้อหาและความคิดได้ ซึ่งทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้เป็นอย่างดี หนังสืออ่านเพิ่มเติมนั้นถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับสังคมศาสตร์ ควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่น เพื่อเสริมความเข้าใจเนื้อหาวิชาและสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น

ธีระชัย ปุณณโชติ (2540 : 2-8) ให้ความหมายหนังสืออ่านเพิ่มเติม คือหนังสือที่นักเรียนอ่านแล้ว จะได้รับความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งลึกซึ้งและกว้างขวางยิ่งขึ้นตามหลักสูตร หนังสือแต่ละเล่มอาจใช้ได้ในระดับชั้นใดชั้นหนึ่ง หรือใช้ได้หลายระดับชั้น

ประคับ จันทร์สุขศรี (2540 : 50) ให้ความหมายว่า หมายถึง หนังสือที่มีเนื้อหาสาระอิงหลักสูตร เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร นอกจากนั้นยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525 : 2-3) ได้ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า เป็นหนังสือสำหรับให้นักเรียนอ่านเพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล อาจเรียกว่าหนังสืออ่านประกอบหนังสือมีวัตถุประสงค์มุ่งส่งเสริมการเรียน การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากหนังสือเรียนกำหนดไว้

จินตนา ไบกาชูปี (2534 : 19) ได้ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า หมายถึง หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่าน เพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล หนังสือประเภทนี้เดิมเคยเรียกว่า หนังสืออ่านประกอบ

ภิญญาพร นิติยะประภา (2534 : 39) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นแบบเรียนอีกชนิดหนึ่ง ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ แต่เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเพิ่มเติมไปจากหนังสือแบบเรียน หรือประกอบหนังสือแบบเรียน เพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเป็นหนังสือที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง นอกจากให้ความรู้เพิ่มเติมแล้วการเสนอเรื่องหรือการเขียนยังน่าอ่านกว่าหนังสือแบบเรียน ซึ่งส่วนใหญ่มักจะมีแต่ข้อเท็จจริง สำหรับเด็กเริ่มอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม จะช่วยให้การอ่านแตกฉานขึ้น

ศรันทร ภัทรพงศ์ และคณะ (2535 : 81) ได้กล่าวว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง หนังสือที่มีเนื้อหาสาระอิงหลักสูตร เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร หรือช่วยให้ผู้เรียนสามารถศึกษา หาความรู้เพิ่มเติม ด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

ยุทธศิลป์ แยมเจริญ (2536 : 11) ได้ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า คือ หนังสือที่มีเนื้อหาสาระอ้างอิงหลักสูตร แต่มีรายละเอียดมากกว่าเขียนชวนอ่านมากกว่าแบบเรียนและเป็นหนังสือที่นักเรียนสามารถใช้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

สุวิรัตน์ พันธุ์ดี (2529 : 31) ได้ให้ความหมายไว้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมหรือหนังสืออ่านประกอบ เด็กสามารถอ่านและเลือกอ่านได้ทั้งในและนอกเวลาเรียน ผู้เรียนอาจใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมในหลายลักษณะด้วยกัน เช่น อ่านเพื่อค้นหาคำตอบ อ่านเพื่อขยายประสบการณ์ให้ลึกซึ้งเฉพาะเรื่อง อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน เพื่อใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ และเสริมสร้างความสนใจ ในการอ่านได้อีกด้วย

ถวัลย์ มาศจรัส (2540 : 87) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึงหนังสือที่มีเนื้อหาสาระอิงหลักสูตร เป็นการนำเนื้อหาในหลักสูตรมาเขียนในลักษณะต่าง ๆ อาจเขียนในรูปของร้อยแก้วหรือร้อยกรองก็ได้ เพื่อให้เด็กอ่านเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย และให้ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

จากความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตร ที่ครูจัดทำ จัดหา นำมาประกอบการสอน เพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้อ่านเพื่อศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง อ่านเพื่อขยายประสบการณ์ให้ลึกซึ้งเฉพาะเรื่อง อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เป็นหนังสือที่ส่งเสริมให้ผู้อ่าน เกิดทักษะการอ่าน และมีนิสัยรักการอ่าน ให้คิดและสาระประโยชน์อีกด้วย

2. ความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นสื่อการเรียนรู้ชนิดหนึ่งที่สนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก เพราะหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้ทั้งเนื้อหาสาระ ความรู้ ความเพลิดเพลิน อันแตกต่างไปจากหนังสือแบบเรียน ปณิชา ประณีตพลกรัง. 2541 ; อ้างอิงมาจาก บันลือ พลฤกษ์วัน (2521 : ไม่มีเลขหน้า) ความจำเป็นในการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมนั้นสรุปได้ว่า

- 1 แบบเรียนต่าง ๆ ไม่สามารถสนองความต้องการด้านความเข้าใจ ความหมายของเรื่องราวบางเรื่อง ได้กว้างขวาง หนังสืออ่านเพิ่มเติมจะช่วยขยายประสบการณ์ ได้กว้างขวางและยังมีภาพประกอบช่วยให้เข้าใจง่ายขึ้น
- 2 หนังสืออ่านเพิ่มเติม จัดทำขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะส่วนย่อยที่ช่วยเน้น ขยายและเป็นเรื่องราวที่ช่วยให้เกิดความเพลิดเพลิน สร้างนิสัยรักการอ่าน ได้มากกว่าแบบเรียน
- 3 หนังสืออ่านเพิ่มเติมสามารถสนองความต้องการในการอ่าน การฝึกทักษะ ซึ่งเด็กจะใช้เวลาอ่านอย่างอิสระไม่จำกัดสถานที่ เป็นการเสริมสร้างลักษณะนิสัยให้รักการ ค้นคว้าและพัฒนาการอ่าน ได้มากกว่า
- 4 หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่เป็นเรื่องราวช่วยขยายขอบเขตความรู้สึกรบร้อมทางด้านจิตใจของเด็ก ผู้อ่านเป็นรายกรณีเสริมสร้างคุณธรรม ได้ดีกว่าและดีกว่าแบบเรียนทั่วไปซึ่งสามารถเขียนทำนองหนังสืออ่านเพิ่มเติมได้
- 5 หนังสืออ่านเพิ่มเติมช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมการ ค้นคว้าสนองความต้องการของเด็กที่ต้องการความเป็นอิสระในบางขณะ

ธงชัย ชนโรสง. 2539 ; อ้างอิงมาจาก สุรรัตน์ พันธุ์ดี (2529 : ไม่มีเลขหน้า) กล่าวถึงลักษณะและความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า เป็นหนังสือที่มีส่วนสร้างความเจริญอกงาม ให้แก่ชีวิตด้านความรู้สติปัญญา แล้วหนังสือยังมีอิทธิพลต่อการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพทัศนคติปลูกฝังคุณธรรม ความมีจริยธรรม วัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ แล้วยังสร้างนิสัยที่ดีคือนิสัยรักการอ่านการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองอีกด้วย

จินตนา ไบกาซุยี (2534 : 143 - 144) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่สำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติมและหนังสืออ้างอิง ดังนี้

1 ส่งเสริมความรู้ หนังสือเสริมประสบการณ์โดยเฉพาะหนังสืออ่านเพิ่มเติมและหนังสืออ้างอิง ควรมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความรู้หรือทักษะความคิดรวบยอด หลักการหรือทฤษฎีเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่อง ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านในการดำเนินชีวิต การศึกษาหาความรู้รวมทั้งก่อให้เกิดความเจริญงอกงามและพัฒนาการในด้านต่าง ๆ

2 ส่งเสริมสติปัญญา หนังสือเสริมประสบการณ์ นอกจากนี้เนื้อหาที่ให้อ่านเกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ แล้ว ควรมีลักษณะที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา กล่าวคือ ส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้อ่านได้พัฒนาทักษะในการสังเกต ตีความ เปรียบเทียบ ใช้เหตุและผล จำแนกแจกแจง วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า ตลอดจนสามารถนำความรู้และทักษะเหล่านั้นไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ

3 ส่งเสริมเจตคติที่เหมาะสม หนังสือเสริมประสบการณ์ นอกจากเสนอเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้และส่งเสริมสติปัญญาแล้ว ยังควรสอดแทรกแนวความคิดที่ช่วยให้อ่านเกิดเจตคติที่เหมาะสมในการนำความรู้นั้นไปใช้ตามแนวทางที่พึงประสงค์เป็นประโยชน์แก่ตนและแก่ส่วนรวม

4 ส่งเสริมความเข้าใจ หนังสือเสริมประสบการณ์ นอกจากเสนอเนื้อหาสาระในลักษณะที่ส่งเสริมให้อ่านสามารถนำความเข้าใจเรื่องราวได้ กล่าวคือใช้ภาษาได้ถูกต้องและพอเหมาะแก่ความรู้และประสบการณ์ทางด้านการใช้ภาษาของผู้อ่าน เสนอเนื้อหาตามลำดับขั้นตอนของความรู้และการพัฒนาทางสติปัญญาของผู้อ่านได้ ตัวอย่างที่เหมาะสม ตลอดจนใช้เทคนิควิธีหรือส่งเสริมความเข้าใจอื่น ๆ เช่น ภาพประกอบ แผนภูมิ ตาราง คำถาม เป็นต้น

5 ส่งเสริมการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง หนังสือเสริมประสบการณ์ควรมีลักษณะที่กระตุ้นให้อ่านเกิดความสนใจ และกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง กล่าวคือผู้เขียนควรพิจารณาเสนอเรื่องราวที่เด็กแต่ละวัยสนใจ เน้นให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของเรื่องราวที่เสนอ ซึ่งสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้เรียนสอดแทรกคำถามย่อยต่าง ๆ ตลอดจนเสนอแนะแนวหนังสืออื่น ๆ ที่ผู้อ่านอาจจะไปศึกษาให้กว้างขวางลึกซึ้ง ตามความสนใจจากความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมจะช่วยให้เด็กเข้าใจสิ่งที่เด็กต้องการทราบ นอกจากหนังสือเรียนได้มากยิ่งขึ้น ยังสนองความต้องการในการอ่านอย่างมีอิสระ ช่วยฝึกทักษะและพัฒนาการอ่านของเด็ก หนังสืออ่าน

เพิ่มเติมจึงมีความสำคัญสำหรับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่มีความเหมาะสมทั้งเนื้อหาภาพประกอบ และสำนวนการใช้ภาษา จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์ของเด็กในวิชาต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

3. ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

นพคุณ คุณาชีวะ (2522 : 191 – 192) ได้เสนอลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

1. สนองความต้องการของนักเรียน และวัตถุประสงค์ในการจัดหนังสืออ่านเพิ่มเติมแต่ละประเภท เช่น เพื่อขยายประสบการณ์ในการอ่าน เพื่อพักผ่อน หรืออ่านเพื่อจะแสวงหาความรู้

2. ควรเหมาะสมกับความสนใจของนักเรียนตามวัย

3. ควรเหมาะสมกับความรู้และความสามารถของนักเรียนที่จะอ่าน ซึ่งประกอบไปด้วย

3.1 ความเหมาะสมในการใช้ภาษา ควรอยู่ในขอบเขตความสามารถในการอ่านของนักเรียน และเป็นสิ่งที่นักเรียนเคยเห็นจากหนังสือเรียนเป็นส่วนใหญ่

3.2 ความเหมาะสมกับประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมของนักเรียน

3.3 ควรเป็นเรื่องจริงใกล้ตัวนักเรียนมากที่สุด

4. ให้แง่คิดในด้านคุณธรรม จริยธรรม หรือแง่คิดที่เป็นสุภาษิตสอนใจ

5. เนื้อเรื่องมีแก่นสาร สาระถูกต้องตามเนื้อหาความเป็นจริง มีคุณค่าต่อชีวิต มีประโยชน์ น่าสนใจ นอกจากนั้นยังให้ความเพลิดเพลิน เกิดความคิด และอยากค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม

สมพร จารุณี (2540 : 5 – 8) ได้เสนอลักษณะที่สำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติมดังนี้

1. ส่งเสริมความรู้ หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรมีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับความรู้หรือทักษะ ความคิดรวบยอด และหลักการหรือทฤษฎีเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่อง ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านในการดำเนินชีวิต การศึกษาหาความรู้รวมทั้งก่อให้เกิดความเจริญงอกงาม และพัฒนาในด้านต่าง ๆ

2. ส่งเสริมสติปัญญา หนังสืออ่านเพิ่มเติม ควรส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้พัฒนาทักษะในการสังเกต ตีความ เปรียบเทียบ ใช้เหตุผล จำแนกแจกแจง วิเคราะห์

ประเมินค่า ตลอดจนสามารถนำความรู้และทักษะเหล่านั้น ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ

3. ส่งเสริมเจตคติที่เหมาะสม หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรสอดแทรกแนวความคิดที่ช่วยให้ผู้อ่านเกิดเจตคติที่เหมาะสมในการนำความรู้นั้น ไปใช้ตามแนวทางที่พึงประสงค์ เป็นประโยชน์แก่ตนและแก่ส่วนรวม

4. ส่งเสริมความเข้าใจ หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรเสนอเนื้อหาสาระในลักษณะที่ส่งเสริมให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจเรื่องราวได้ กล่าวคือ ใช้ภาษาที่ถูกต้อง และพอเหมาะแก่ความรู้และประสบการณ์ทางด้านภาษาของผู้อ่าน เสนอเนื้อหาตามลำดับขั้นตอนของความรู้และตามพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้อ่าน ได้ให้ตัวอย่างที่เหมาะสม ตลอดจนใช้เทคนิควิธีหรือเครื่องส่งเสริมความเข้าใจอื่น ๆ เช่น ภาพประกอบ แผนภูมิ ตาราง คำถามอภิธานศัพท์ เป็นต้น

5. ส่งเสริมการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรมีลักษณะที่กระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสนใจ ความกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง กล่าวคือผู้เขียนควรพิจารณาเสนอเรื่องราวที่นักเรียนแต่ละวัยสนใจเน้นให้เห็นความสำคัญและมองเห็นประโยชน์ ของเรื่องราวที่เสนอ ซึ่งสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ตลอดจนเสนอแนะหนังสืออื่น ๆ ที่ผู้อ่านจะไปศึกษาให้กว้างขวางลึกซึ้งขึ้นตามความสนใจ

4. รูปแบบของการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม

สมพร จารุณี (2540 : 8-9) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่าอาจจัดทำได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความสันตติจิตเจตนาของผู้เขียน จุดมุ่งหมายและธรรมชาติของเนื้อหาสาระของหนังสือ ตลอดจนวัยและประสบการณ์ของผู้อ่าน อาจจำแนกรูปแบบของการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมออกได้หลายรูปแบบ ได้แก่

1. รูปแบบความเรียง (Exposition) รูปแบบความเรียงสามารถจำแนกแยกประเภทย่อยออกไปอีกหลายรูปแบบ เช่น การเขียนอธิบาย บรรยาย อภิปราย สืบค้นแก้ปัญหา วิเคราะห์ พรรณนา เป็นต้น

2. รูปแบบนิทาน (Narrative)

3. รูปแบบนิยาย (Fiction)

4. รูปแบบคำประพันธ์ (Poetry)

ส่วนใหญ่หนังสือที่มุ่งเสนอความรู้ และความคิดรวบยอด หลักการ มักจะนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบอธิบายมากกว่ารูปแบบอื่น

5. การจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม

5.1 ด้านรูปเล่มและการพิมพ์

นารินทร์ อยู่กิจดิษฐ์ (2540 : 38) ได้ให้เกณฑ์การวิเคราะห์หนังสืออ่านเพิ่มเติมด้านรูปเล่มดังนี้

1. ขนาดรูปเล่มพอเหมาะ หมายถึง ขนาดไม่ใหญ่หรือหนาเกินไป ควรให้นักเรียนหยิบอ่านได้สะดวก ขนาดพอเหมาะคือประมาณ $16\frac{1}{2} \times 21\frac{1}{2}$ เซนติเมตร หรือ $6\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{2}$ นิ้ว ความหนาประมาณ 60 - 100 หน้า

2. ขนาดตัวพิมพ์พอเหมาะ หมายถึง ขนาดตัวพิมพ์ที่นักเรียนสามารถอ่านได้ชัดเจน เช่น 20 พอยท์ ตัวพิมพ์ควรมีลักษณะพิเศษ เพื่อเน้นข้อความสำคัญบางตอน

3. กระดาษดี หมายถึง กระดาษที่มีความหนาพอสมควร และนำอ่านกระดาษไม่บางจนเห็นรอยพิมพ์อีกด้านหนึ่ง ซึ่งไม่สะดวกต่อการอ่าน ควรเป็นกระดาษฟอกขาว หรือกระดาษปอนด์

4. คุณภาพในการพิมพ์ดี หมายถึง การพิมพ์ ตัวสะกดการันต์ สระ พยัญชนะวรรณบุคลต์และเครื่องหมายต่าง ๆ ถูกต้อง หมึกไม่เลอะตามขอบตัวพิมพ์ ตามหน้ากระดาษหรือบริเวณภาพประกอบ ควรจัดหน้าเว้นที่ว่างรอบขอบทั้งสี่ด้าน ประมาณ $\frac{1}{2}$ นิ้ว ถึง 1 นิ้ว เพื่อความสะดวกในการอ่าน

5. ปกและชื่อเรื่องดึงดูดใจ หมายถึง ปกมีสีสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง การให้สีดึงดูดใจน่าอ่าน ชื่อเรื่องน่าสนใจ และเหมาะสมตามเนื้อเรื่อง

6. การเข้าเล่ม หมายถึง นักเรียนสามารถเปิดอ่านได้สะดวก มีการเย็บเล่มที่ทนทานพอสมควร กระดาษไม่หลุดหรือฉีกขาดง่าย

ณรงค์ ทองปาน (2524 : 107-109) ได้กล่าวถึงการใช้สีของตัวอักษรในการพิมพ์หนังสือ หนังสือส่วนมากมักพิมพ์ตัวอักษรบนพื้นสีขาว ก็เพราะต้นทุนในการพิมพ์ต่ำกว่าพิมพ์ลงบนกระดาษสี สีของตัวอักษรในหนังสืออ่านเพิ่มเติมส่วนมากก็คือสีดำ สิ่งที่ควรคำนึง คือ การตัดกันของสีตัวอักษรกับสีของพื้น ยิ่งตัดกันมากจะทำให้เด่นชัดและอ่านได้สะดวกมากซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรณิ แยมประทุม (ณรงค์ ทองปาน 2524 : 107) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสามารถในการรับรู้อักษรสีต่าง ๆ ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มเด็กชายมีความสามารถในการรับรู้จากการอ่านหนังสือที่พิมพ์ด้วยตัวอักษรสีเขียว สีน้ำเงิน และสีดำที่พิมพ์ลงบนพื้นสีขาวคล้ายกัน แต่กลุ่มเด็กหญิงมีความสามารถในการรับรู้อักษรสีต่าง ๆ

ดังกล่าวต่างกันมาก แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบอัตราเร็วของการรับรู้ ผลปรากฏว่าอักษรสีเขียว และสีน้ำเงินได้ ผลดีกว่าอักษร สีดำเพราะฉะนั้นในการทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับเด็ก ควรจะลองใช้ตัวอักษรสีเขียวหรือสีน้ำเงินบนพื้นสีขาวก็คงจะดี

มาลินี ฝิโลประการ (2537 : 9-13) ได้กล่าวถึงรูปเล่ม และการพิมพ์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมสรุปได้ดังนี้

1. ขนาดรูปเล่มหนังสือ การพิมพ์หนังสือให้ได้ราคาประหยัด ต้องกำหนดขนาดเล่มให้พอดีกับกระดาษที่พิมพ์โดยไม่ต้องตัดเศษทิ้ง เช่น

1.1 ขนาด 21×29.5 เซนติเมตร หรือขนาด A4

1.2 ขนาด 18.5×26 เซนติเมตร

1.3 ขนาด 14.8×21 เซนติเมตร หรือขนาด A5

การกำหนดว่าจะใช้ขนาดใด ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของผู้ใช้ ตลอดจนความเหมาะสมของลักษณะวิชาด้วย

2. ความหนาของหนังสือ หนังสือสำหรับนักเรียนอายุ 10 - 15 ปี ซึ่งเป็นวัยที่ศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ความหนา จำนวนหน้าของหนังสือประมาณ 48 - 100 หน้า หรือประมาณจากขอบเขตเนื้อหาวิชานั้น ๆ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาวิชาและจุดประสงค์ของหลักสูตร

3. กระดาษที่ใช้พิมพ์ ควรพิจารณาใช้กระดาษที่มีคุณภาพพอสมควร เช่น กระดาษปอนด์ซึ่งเป็นกระดาษเนื้อดี สีขาว ซึ่งเก็บได้นานไม่กรอบง่ายหรือไม่เปลี่ยนสี แต่ราคาสูงกว่ากระดาษปรีฟ

4. การทำเล่ม สำหรับปกอ่อนทำได้ 3 วิธี คือ 1) วิธีเย็บนอกหรือเย็บกลาง ใช้สำหรับหนังสือที่หนาไม่เกิน 100 หน้า 2) วิธีเย็บสันหรือไสสันทากาว วิธีเย็บสันคือนำหนังสือที่พิมพ์เป็นยก ๆ มาวางซ้อนแล้วเย็บติดกันด้วยเชือกหรือลวด จึงทากาวที่สันแล้วปิดปก ส่วนการไสสันทากาว คือ การนำหนังสือที่พิมพ์เป็นยก ๆ มาซ้อนเรียงลำดับหน้าให้ถูกต้อง แล้วนำมาไสสันด้วยเครื่อง ซึ่งจะทากาวและปิดสันหนังสือไปในตัว วิธีนี้จะสามารถเปิดหนังสือแยะออกได้มากกว่าวิธีเย็บสัน 3) วิธีเย็บก็เป็นที่ยุ่งยากกว่าวิธีอื่น ๆ เพราะต้องเย็บหนังสือแต่ละยกด้วยเชือก แล้วนำมาวางเรียงกันเป็นลำดับอัดให้แน่นติดกันด้วยก๊อปปี้อัด แล้วจึงปิดปก วิธีนี้จะได้หนังสือที่ประณีตสวยงาม แต่เสียเวลามากกว่าและราคาจะแพงกว่า

ฮอร์น (Horn, 1970 : 19-20) ได้ให้เกณฑ์การพิจารณารูปเล่มและการพิมพ์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

1. รูปเล่มและหน้าปกดึงดูดความสนใจ
2. ตัวพิมพ์ชัดเจน และเป็นขนาดที่ใช้กันอยู่เสมอในประเทศ
3. กระดาษต้องมีคุณภาพดี
4. การเข้าเล่มคงทนถาวร

กุลเชรชตา (รณพ ประวัตติงาม, 2540 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Kulshreshtha, 1972 : 46–82) ได้เสนอหลักเกณฑ์การตรวจประเมินรูปเล่ม และการพิมพ์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

1. ขนาดและจำนวนหน้าพอเหมาะ สะดวกต่อการถือและอ่าน
2. ขนาดตัวพิมพ์ควรมีขนาดต่าง ๆ กัน ทั้งปก เนื้อหา หัวข้อสำคัญ ตลอดจนข้อความที่ต้องการอ่าน ขนาดของตัวพิมพ์ต้องเหมาะสมแก่สายตาเด็ก ไม่บรรจุกำในแต่ละหน้ามากเกินไป จะทำให้เด็กอ่านผ่าน ๆ ไปอย่างไม่ใคร่ครวญ จะเลือกอ่านแต่ละข้อความสั้น ๆ หรือดูแต่ภาพ

3. กระดาษควรใช้สีขาว เรียบและหนาพอสมควร
4. การพิมพ์ประณีต ไม่พิมพ์ผิดหรือตกหล่น ตัวพิมพ์และภาพชัดเจน หมึกพิมพ์สม่ำเสมอ การเว้นที่ว่างรอบข้อความในหน้าหนังสือประมาณ 3–6 เอ็ม (Eam) หรือประมาณ $\frac{1}{2}$ นิ้ว ถึง 1 นิ้ว

5.2 ด้านเนื้อเรื่อง

นาริรัตน์ อยู่กิจดิษฐ์ (2540 : 38) ได้ให้เกณฑ์การวิเคราะห์หนังสืออ่านเพิ่มเติมด้านเนื้อเรื่องดังนี้

1. ช่วยเสริมความรู้ตามหลักสูตรให้กว้างขวาง หมายถึง เนื้อเรื่องช่วยเพิ่มเติมเสริมความรู้ในหนังสือเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น พอเหมาะกับนักเรียน และช่วยเสริมการเรียนการสอนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. เนื้อเรื่องมีคุณค่า หมายถึงเนื้อเรื่องให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เนื้อเรื่องให้ข้อคิด คติสอนใจ ปลุกฝังให้มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ส่งเสริมค่านิยมอันดี เช่น ให้รู้จักคุณค่าและความงามของศิลปวัฒนธรรม ปู่จนิยสถานและวัตถุสำคัญของชาติ ให้มีใจกว้างขวางยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น

3. เนื้อเรื่องทันสมัย หมายถึง ให้ความรู้ ข้อมูลที่ใช้ได้ในปัจจุบัน เนื้อเรื่องเหมาะสมกับสภาพเหตุการณ์ในสังคมปัจจุบัน

4. วิธีการเสนอเนื้อเรื่องชวนอ่าน หมายถึง การวางเค้าโครงเรื่อง การเรียบเรียงเนื้อเรื่องชวนติดตามอ่าน วิธีการเขียนไม่เป็นวิชาการจนเกินไป การเรียงลำดับเรื่องไม่สับสน

สมพร จารุณัฐ (2540 : 13 - 28) ได้ให้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับเนื้อเรื่องในการตรวจหนังสืออ่านเพิ่มเติม สรุปได้ดังนี้

1. เนื้อเรื่องสอดคล้องกับจุดประสงค์ ผู้เขียนจำเป็นที่จะต้องกำหนดจุดประสงค์ในการเขียนหนังสือให้ชัดเจน ว่าต้องการให้ผู้อ่านได้ความรู้ความคิด ทักษะ และเจตคติอย่างไร และไม่ควรนำเนื้อหาสาระที่ไม่เกี่ยวข้องมานำเสนอ

2. เนื้อเรื่องถูกต้องตามหลักวิชาการของแต่ละสาขา เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปไม่ขัดต่อระเบียบ ประเพณี วัฒนธรรมของสังคม เป็นต้น

3. เนื้อเรื่องยากง่ายพอเหมาะกับวัย ประสบการณ์และความสามารถทางสติปัญญาของผู้อ่านที่จะรับได้

4. เนื้อเรื่องสั้นยาวพอเหมาะ ไม่ควรสั้นเกินไปจนผู้อ่านไม่สามารถเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น หรือยืดยาวสับสน

5. เนื้อเรื่องเหมาะสมพอเหมาะกับประสบการณ์ วุฒิภาวะ และสภาพแวดล้อมของผู้อ่าน ตลอดจนเป็นตัวอย่างเป็นตัวอย่างที่สมจริงด้วย

6. มีเอกภาพ สัมพันธภาพ และจุดเน้นเชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ผู้อ่านสามารถจับประเด็นความหมายสำคัญของเนื้อเรื่องได้

7. มีบทนำเรื่อง ช่วยให้อ่านทราบล่วงหน้า ก่อนลงมืออ่านหรือศึกษาต่อไป

8. มีบทสรุปตอนท้ายเล่ม สรุปความสำคัญของสาระความรู้ระหว่างบท

9. มีการกำหนดหัวข้อที่เหมาะสม ทั้งหัวเรื่องใหญ่และหัวเรื่องย่อย ช่วยให้อ่านสามารถแยกแยะเป็นประเด็น หมวดยุ่ได้ตามลำดับ

ฮอร์น (Hom. 1970 : 19 - 20) ได้เสนอเกณฑ์การพิจารณาคุณภาพของเนื้อเรื่องของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

1. เนื้อเรื่องส่งเสริมให้รักการอ่าน

2. เนื้อเรื่องเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต เช่น ความรัก การยอมรับ คล้อยตาม ความเป็นเจ้าของและความเชื่อ

3. เนื้อเรื่องต้องเน้นว่า ความมีเมตตา ความยกย่อง ความซื่อสัตย์ ความกล้าหาญมีคุณธรรมเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต

4. เนื้อเรื่องไม่เป็นลักษณะการสอนศีลธรรม แต่จะแทรกอยู่โดยเด็กไม่รู้ตัว

5. ศีลธรรมและข้อควรประพฤติต้องเป็นที่เข้าใจ และเด็กกระทำได้

กุลเชรศตา (รณพ ประวัตติงม. 2540 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Kulshreshtha. 1972 : 46 – 82) ได้เสนอเกณฑ์ในการประเมินค่านั่งสืออ่านเพิ่มเติมด้านเนื้อเรื่องดังนี้

1. เนื้อเรื่องจะต้องตรงกับความสนใจและความต้องการของเด็ก เนื้อเรื่องเหมาะสมกับวัย ปราศจากอคติ มีความถูกต้อง เชื่อถือได้ มีคุณค่าและเร้าความสนใจให้เด็กรักการอ่าน

2. การเรียบเรียงเนื้อเรื่องไม่ยืดเยื้อเกินไป เหมาะสมตามเนื้อเรื่อง และเหมาะสมกับวัยเด็ก เนื้อเรื่องเชื่อมโยงกันดี ชวนอ่าน น่าสนใจ วิธีการเขียนจะต้องใช้คำพูดหรือข้อความเป็นการสั่งสอนผู้อ่านตรง ๆ

5.3 ด้านการใช้ภาษา

นาริรัตน์ อยู่กิจดิษฐ์ (2540 : 38) ได้ให้เกณฑ์การวิเคราะห์หนังสืออ่านเพิ่มเติมด้านภาษาที่ใช้ว่า ภาษาที่ใช้เข้าใจง่าย หมายถึง ใช้คำที่นักเรียนใช้ในชีวิตประจำวัน ใช้คำธรรมดาไม่ใช้คำศัพท์ยาก ถ้าใช้คำศัพท์ยากควรมีคำอธิบายให้เข้าใจ ใช้ประโยคง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน

สมพร จารุณัฐ (2540 : 23 - 28) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ภาษาในหนังสืออ่านเพิ่มเติม 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ศัพท์ มีรายการอธิบายความหมายของศัพท์เฉพาะนั้นไว้ในหนังสือ เพื่อช่วยผู้อ่านทำความเข้าใจเรื่องด้วย

2. การใช้ภาษา ที่ถูกต้องชัดเจน สละสลวยเข้าใจง่าย และการอธิบายความกะทัดรัด ไม่วกวน

3. การใช้คำหรือวลีเชื่อมโยงประโยคใช้อย่างถูกต้องที่ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของข้อความเป็นอย่างดี ถ้าผู้เขียนใช้ไม่ถูกต้อง ก็มีผลทำให้ผู้อ่านสับสนได้เหมือนกัน

ฮอว์น (Hom. 1970 : 19 - 20) ได้ให้เกณฑ์การพิจารณาการใช้ภาษาในหนังสืออ่านเพิ่มเติมดังนี้

1. ใช้ภาษาไพเราะสละสลวยเข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัย

2. ไม่ใช่ภาษาถิ่นมากเกินไป

3. ดีลาในการใช้ถ้อยคำเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง นั่นคือใช้ภาษาเหมาะสมกับโครงเรื่องเนื้อหา แก่นของเรื่อง

กุลเชรสตา (รณพ ประวัตินาม, 2540 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Kulshreshtha, 1972 : 46-82) ได้เสนอหลักเกณฑ์การตรวจประเมินการใช้ภาษาในหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่า การใช้ภาษาเข้าใจง่าย ถูกต้อง หากใช้คำศัพท์ หรือศัพท์เฉพาะ ควรมีคำอธิบายประกอบด้วย

5.4 ด้านภาพประกอบ

นาริรัตน์ อยู่กิจดิษฐ์ (2540 : 38) ซึ่งได้กล่าวถึงเกณฑ์การวิเคราะห์ภาพประกอบในหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

1. ภาพประกอบมีความสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องได้ดียิ่งขึ้นและมีขนาดพอเหมาะ แสดงให้เห็นสิ่งที่ต้องการแสดงชัดเจน ภาพมีสีดึงดูดใจผู้อ่าน

2. การจัดวางภาพสวยงาม ภาพอยู่หน้าเดียวกันกับเนื้อเรื่อง

มาลีณี พลโประการ (2537 : 38) ได้กล่าวถึงการจัดภาพประกอบในหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่า ภาพประกอบจะต้องพิจารณาว่าควรเป็นภาพชนิดใด ภาพสีหรือขาวดำ ภาพถ่ายหรือภาพวาด โดยพิจารณาจากองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ลักษณะของเนื้อหาวิชา ระดับชั้น ชนิดของกระดาษที่ใช้พิมพ์

สมพร จารุณัฐ (2540 : 108-124) ได้กล่าวถึงลักษณะและความสำคัญของภาพประกอบในหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่ามีบทบาทสำคัญ ดังนี้

1. ภาพช่วยเสริมเนื้อหาสาระและเรื่องราว ภาพแสดงรูปร่างลักษณะของคน สัตว์ สิ่งของ และสถานที่ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาสาระได้อย่างรวดเร็ว และไม่ผิดพลาด

2. ภาพช่วยดึงดูดความสนใจ ภาพประกอบเหล่านั้นอาจจะต้องมีสีสันสวยงาม แต่สำหรับเด็กโตภาพประกอบอาจจะไม่จำเป็นที่จะต้องมียีสันหลากหลาย ภาพที่สวยงามและชัดเจนมีความถูกต้อง และสอดคล้องกับเนื้อหาสาระจะช่วยส่งเสริมความเข้าใจ ทำให้หนังสือน่าสนใจ

3. ภาพช่วยเสริมสร้างจินตนาการ ลึกซึ้งและกว้างไกลยิ่งขึ้น ซึ่งเกี่ยวกับสถานที่ เวลา เหตุการณ์ อารมณ์และความรู้สึก

4. ภาพประกอบที่เป็นภาพถ่าย ทั้งภาพขาวดำและภาพสี สะท้อนให้เห็นสิ่งที่ปรากฏในภาพตามความเป็นจริง ทำให้เข้าใจเนื้อหาสาระมากยิ่งขึ้น

ฮอร์น (Horn. 1970 : 19 - 20) ได้ให้เกณฑ์การพิจารณาภาพประกอบในหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ในคุณภาพของภาพประกอบ ดังนี้

1. ภาพประกอบต้องเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
2. ภาพประกอบต้องทำท่ายให้เกิดจินตนาการ
3. ภาพประกอบช่วยทำให้เนื้อเรื่องชัดเจนเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อเรื่อง
4. ภาพประกอบจัดวางอย่างสวยงาม

กุลเชรศตา (รณพ ประวัติจาม. 2540 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Kulshreshtha. 1972 : 46 – 82) ได้เสนอหลักเกณฑ์การตรวจประเมินภาพประกอบในหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า ภาพประกอบสอดคล้องถูกต้องตรงตามเนื้อเรื่อง ช่วยเสริมหรืออธิบายเนื้อเรื่องให้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

5.5 ด้านคุณค่าและประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ได้รับ

บันลือ พุกกะวัน (2521 : 58) ได้อธิบายความมีประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

1. หนังสือเรียนเกือบทุกชนิด ไม่ว่าสังคมศึกษาหรือวิชาอื่น ๆ ไม่อาจสนองความต้องการในด้านความเข้าใจในความหมายของเรื่องราวบางเรื่องได้กว้างขวางพอ หนังสืออ่านเพิ่มเติมย่อมช่วยขยายประสบการณ์ได้มากกว่า กับทั้งยังมีภาพประกอบ ซึ่งช่วยให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นอีกด้วย
2. มักจัดทำเพื่อความมุ่งหมายเฉพาะส่วนย่อยที่ช่วยเน้น หรือขยายเรื่องราว ช่วยให้เกิดความเพลิดเพลิน สร้างนิสัยให้รักการอ่านได้มากกว่าหนังสือเรียน
3. สามารถสนองความต้องการในการอ่านฝึกทักษะ ซึ่งนักเรียนอาจจะใช้เวลาอย่างมีอิสระ ทั้งในห้องเรียน และห้องสมุดเป็นการเสริมสร้างลักษณะนิสัยให้รักการค้นคว้า และพัฒนาการอ่านได้มากกว่า

ละเมียด ลิมอักษร (2521 : 24) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านหนังสือ
2. ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
3. ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์กว้างขวางขึ้น
4. ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักศึกษาด้วยตนเอง ได้รับประสบการณ์กว้างขวาง
5. ส่งเสริมให้นักเรียนรักศิลปวัฒนธรรม และประเพณีของชาติ

สมพร จารุณัฐ (2540 : 19) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการตรวจหนังสืออ่านเพิ่มเติมด้านคุณค่าและประโยชน์ที่จะได้รับไว้ว่า ผู้เขียนควรกำหนดจุดประสงค์ของการเขียนหนังสือให้แน่ชัดแต่ต้นว่า ผู้อ่านได้พัฒนาทั้งความรู้ ความคิดเจตคติและค่านิยมไปถึงระดับใด ซึ่งผู้อ่านได้ประโยชน์จากการอ่านสูงกว่าระดับใด ได้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริง ได้พัฒนาความคิด สติปัญญา เป็นประโยชน์แก่การดำเนินชีวิต

กุลเชรศตา (รณพ ประวัตินาม. 2540 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Kulshreshtha. 1972 46 – 82) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนานักเรียนให้เกิดความซาบซึ้งที่มีความคิดรวบยอดในคุณค่า
สิ่งต่างๆ
2. เพื่อให้นักเรียนสนใจใฝ่หาความรู้ใหม่ ๆ จากหนังสือ
3. เพื่อสนองความสามารถพิเศษ ความอยากรู้อยากเห็น ความกระตือรือร้น
ของนักเรียน
4. เพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมต่าง ๆ ของประเทศ
5. เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึที่ดีต่อชาติของตนและชาติอื่น ๆ
6. เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนอ่านหนังสือหลาย ๆ เล่ม ตามความสนใจ

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม สรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีคุณค่าและเกิดประโยชน์ต่อนักเรียน คือช่วยให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ได้รับความรู้และประสบการณ์กว้างขวางมากยิ่งขึ้น รักศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของชาติ เกิดความคิดรวบยอดในเนื้อหาสาระนั้น ๆ และเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตจากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ความรู้พื้นฐานด้านทัศนศิลป์ สาระทัศนศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

กิจกรรมการเรียนรู้

การจัดการเรียนการสอนอย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ และความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต เป็นการทำงานเชิงระบบตามระบบควบคุมคุณภาพที่มีกิจกรรม ประกอบด้วย

- 1 ค้นหาความต้องการ จำเป็น

- 2 ตรวจสอบสาเหตุ
- 3 กำหนดมาตรการในการปฏิบัติ
- 4 วางแผนระบบการจัดการเรียนการสอนและระบบควบคุมคุณภาพ
- 5 ตรวจสอบขั้นตอน
- 6 แก้ไขปัญหาในทุกขณะของการดำเนินการสอน
- 7 เลือกรูปแบบแก้ปัญหา
- 8 มีมาตรการประเมินผล อย่างเป็นระบบ

ประสิทธิภาพ

ในการหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม สารทัศนศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ การหาประสิทธิภาพของ สื่อการเรียนการสอนมาใช้ ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้ (เผชิญ กิจระการ. 2544 : 46-51)

การหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนมีกระบวนการสำคัญอยู่ 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนของการหาประสิทธิภาพตามวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational Approach) และขั้นตอนของการหาประสิทธิภาพตามวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical Approach) ทั้งสองวิธีนี้ควรทำควบคู่กันไป จึงจะมั่นใจได้ว่าสื่อหรือเทคโนโลยีการเรียนการสอนที่ผ่านกระบวนการหาประสิทธิภาพจะเป็นที่ยอมรับได้ มีรายละเอียดดังนี้

1. วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational Approach)

กระบวนการนี้เป็นการหาประสิทธิภาพโดยใช้หลักของความรู้และเหตุผลในการตัดสินคุณค่าของสื่อการเรียนการสอน โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญ (Panel of Experts) เป็นผู้พิจารณาตัดสินคุณค่า ซึ่งเป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมในด้านความถูกต้องของการนำไปใช้ (Usability) ผลจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะนำมาหาประสิทธิภาพโดยใช้สูตรดังนี้

$$CVR = \frac{2Ne}{N} - 1$$

เมื่อ	CVR	แทน	ประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational Approach)
	Ne	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ยอมรับ (Number of panelists Who had agreement)

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด (Total number of panelists)

ผู้เชี่ยวชาญจะประเมินสื่อการเรียนการสอนตามแบบประเมินที่สร้างขึ้นในลักษณะของแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) (นิยมใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ) นำค่าเฉลี่ยที่ได้จากแบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนไปแทนค่าในสูตร สำหรับค่าเฉลี่ยของผู้เชี่ยวชาญที่ยอมรับจะต้องอยู่ในระดับมากขึ้นไป คือค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50-5.00 ค่าที่คำนวณได้ต้องสูงกว่าค่าที่ปรากฏในตาราง 2 ตามจำนวนของผู้เชี่ยวชาญจึงจะยอมรับว่าสื่อมีประสิทธิภาพ ถ้าได้ค่าไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะต้องปรับปรุงแก้ไขสื่อและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาใหม่

ตัวอย่าง ผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินเครื่องมือหรือสื่อการเรียนการสอนจำนวน 5 คน แต่ละคนคำนวณค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ 4.15 3.89 4.67 4.32 และ 4.75

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน พบว่าได้ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ทุกคน N_e จึงมีค่าเท่ากับ 5 ด้วย ผลการแทนค่าในสูตร ได้ดังนี้

$$CVR = \frac{2N_e}{N} - 1$$

$$= \frac{2 \times 5}{5} - 1$$

$$= 2 - 1$$

$$= 1.00$$

แสดงว่า เครื่องมือหรือสื่อการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพเชิงเหตุผล จึงนำไปใช้ได้ (เพราะเป็นค่าที่สูงกว่าค่าการยอมรับ)

หมายเหตุ ผลการหาวิธีนี้จะไม่นิยมใช้เพราะโอกาสที่ค่าการยอมรับขั้นต่ำของสื่อจะสูงจนถึงขั้นยอมรับเป็นไปได้ยาก เช่น ถ้าผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป จำนวน 4 คน ค่า CVR จะเท่ากับ $\frac{2 \times 4}{5} - 1$ เท่ากับ .6 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าเกณฑ์ (หรือถ้ามีผู้เชี่ยวชาญ 8 คน มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป 7 คน จะได้ค่า CVR = .75 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์เช่นกัน)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนผู้เชี่ยวชาญและค่าการยอมรับขั้นต่ำ

จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด (N of Panelists)	ค่าการยอมรับขั้นต่ำ (Minimum Value of Acceptance)
5	.99
6	.99
7	.99
8	.78
9	.75
10	.62
11	.59
12	.56
13	.54
14	.51
15	.49
20	.42
25	.37
30	.33
35	.31
40	.29

2. วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical Approach)

วิธีการนี้จะนำสื่อไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนเป้าหมาย การหาประสิทธิภาพของสื่อ เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) บทเรียนโปรแกรม ชุดการสอน แผนการสอนแบบฝึกทักษะ เป็นต้น ส่วนมากใช้วิธีการหาประสิทธิภาพด้วยวิธีนี้ ประสิทธิภาพที่วัดส่วนใหญ่จะพิจารณาจากเปอร์เซ็นต์การทำแบบฝึกหัดหรือกระบวนการเรียน หรือแบบทดสอบย่อย โดยแสดงเป็นค่าตัวเลข 2 ตัว เช่น $E_1/E_2 = 80/80$, $E_1/E_2 = 85/85$, $E_1/E_2 = 90/90$ เป็นต้น

เกณฑ์ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) มีความหมายแตกต่างกันหลายลักษณะ ในที่นี้จะยกตัวอย่าง $E_1/E_2 = 80/80$ ดังนี้

2.1 เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 1 ตัวเลข 80 ตัวแรก คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบย่อยได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ถือเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ ส่วนตัวเลข 80 หลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนการหาค่า E_1 และ E_2 ใช้สูตรดังนี้

$$E_1 = \frac{\sum X}{N} \times 100$$

เมื่อ	E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
	$\sum X$	แทน	คะแนนของแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบย่อยทุกชุดรวมกัน
	A	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบทุกชุดรวมกัน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด

$$E_2 = \frac{\sum X}{N} \times 100$$

เมื่อ	E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
	$\sum F$	แทน	คะแนนรวมของแบบทดสอบหลังเรียน
	B	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด

2.2 เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 2 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือจำนวนนักเรียนร้อยละ 80 ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ได้คะแนนร้อยละ 80 ทุกคน ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนครั้งนั้น ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80

เช่น มีนักเรียน 40 คน ร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด คือ 32 คน แต่ทุกคนได้คะแนนจากการทดสอบหลังเรียน ถึงร้อยละ 80 (E_1) ส่วน 80 ตัวหลัง (E_2) คือ ผลการทดสอบหลังเรียนของนักเรียนทั้งหมด (40 คน) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80

2.3 เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 3 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ จำนวนนักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ที่นักเรียนทำเพิ่มขึ้นจากแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยเทียบกับคะแนนที่ได้ก่อนการเรียน (Pretest)

จะขออธิบายเฉพาะตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) ดังนี้ สมมุตินักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 10 แสดงว่า แตกต่างจากคะแนนเต็ม (ร้อยละ 100) เท่ากับ 90 ถ้านักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 85 แสดงว่าความแตกต่างของการสอบ 2 ครั้งนี้ (ก่อนเรียนกับหลังเรียน) เท่ากับ $85-10=75$

ดังนั้น ค่าของ $E_2 = (75/90) \times 100 = 83.33\%$ ถือว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($E_2=80$)

2.4 เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 4 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) หมายถึงนักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนแต่ละข้อถูกมีจำนวนร้อยละ 80 (ถ้านักเรียนทำข้อสอบข้อใดถูกมีจำนวนนักเรียนไม่ถึงร้อยละ 80 แสดงว่า ข้อไม่มีประสิทธิภาพและชี้ให้เห็นว่าจุดประสงค์ที่ตรงกับข้อนั้นมีความบกพร่อง)

กล่าวโดยสรุปว่าเกณฑ์ในการหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนจะนิยมตั้งเป็นตัวเลข 3 ลักษณะ คือ 80/80 85/85 และ 90/90 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของวิชาและเนื้อหาที่นำมาสร้างสื่อ นั้น ถ้าเป็นวิชาที่ค่อนข้างยากก็อาจตั้งเกณฑ์ไว้ 80/80 หรือ 85/85 สำหรับวิชาที่มีเนื้อหาง่าย เช่น ก็อาจตั้งเกณฑ์ไว้ 90/90 เป็นต้น นอกจากนี้ยังตั้งเกณฑ์เป็นค่าความคลาดเคลื่อนไว้เท่ากับร้อยละ 2.5 นั่นคือ ถ้าตั้งเกณฑ์ไว้ที่ 90/90 เมื่อคำนวณแล้วค่าที่ถือว่าใช้ได้คือ 87.50/87.50 หรือ 87.50/90.00 เป็นต้น

ประสิทธิภาพของสื่อและเทคโนโลยีการเรียนการสอน จะมาจากผลลัพธ์ของการคำนวณ E_1 และ E_2 เป็นตัวเลข ตัวแรกและตัวหลังตามลำดับ ถ้าตัวเลขเข้าใกล้ 100 มากเท่าไรยิ่งถือว่ามีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาการรับรองประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนส่วนแนวคิดในการหาประสิทธิภาพที่ควรคำนึง มีดังนี้

1. สื่อการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นต้องมีการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเพื่อการเรียนการสอนอย่างชัดเจน และสามารถวัดได้

2. เนื้อหาของบทเรียนที่สร้างขึ้นต้องผ่านกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหาตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอน
3. แบบฝึกหัดและแบบทดสอบต้องมีการประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการสอนที่ได้วิเคราะห์ไว้ ส่วนความยากง่าย และอำนาจจำแนกของแบบฝึกหัด และแบบทดสอบควรมีการวิเคราะห์เพื่อนำไปใช้กำหนดค่าน้ำหนักของคะแนนในแต่ละข้อคำถาม
4. จำนวนแบบฝึกหัดต้องสอดคล้องกับจำนวนของวัตถุประสงค์ และต้องมีแบบฝึกหัดและข้อคำถามในแบบทดสอบครอบคลุมทุกจุดประสงค์ของการสอน จำนวนแบบฝึกหัดและข้อคำถามในแบบทดสอบไม่ควรน้อยกว่าจำนวนวัตถุประสงค์

จะเห็นได้ว่าการคำนวณหาประสิทธิภาพของการเรียนการสอนนี้เป็นผลรวมของการหาคุณภาพ (Quality) ทั้งเชิงปริมาณที่แสดงเป็นตัวเลข (Quantitative) และเชิงคุณภาพ (Qualitative) ที่แสดงเป็นภาษาที่เข้าใจได้ ดังนั้นประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอน ในที่นี้จึงเป็นองค์รวมของประสิทธิภาพ (Efficiency) ในความหมายของการทำในสิ่งที่ถูก (Do the Things Right) นั้น หมายถึง การเรียนอย่างถูกต้องตามกระบวนการของการเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม และมีการประสิทธิผล (Effectiveness) ในความหมายของการทำสิ่งที่ถูกต้องให้เกิดขึ้น (Get the Right Things Done) นั้น หมายถึงผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ถูกต้องถึงระดับเกณฑ์ที่คาดหวัง ทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นจะนำไปสู่การมีคุณภาพ ซึ่งมักนิยมเรียกรวมกันเป็นที่เข้าใจสั้น ๆ ว่า “ประสิทธิภาพ” ของสื่อการเรียนการสอน

ดัชนีประสิทธิผล

ในการหาดัชนีประสิทธิผลของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระทัศนศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการหาดัชนีประสิทธิผลของนวัตกรรมทางการศึกษา ดังต่อไปนี้

ดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index) คือ ค่าความแตกต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและคะแนนการทดสอบหลังเรียน หรือเป็นการทดสอบความแตกต่างเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ดัชนีประสิทธิผลคำนวณได้จากการหาค่าความแตกต่างของการทดสอบก่อนการทดลอง และการทดสอบหลังทดลอง ด้วยคะแนนพื้นฐาน (คะแนนการทดสอบก่อนเรียน) และคะแนนที่สามารถทำได้สูงสุด

(เผชิญ กิจกรรมการ. 2545 : 1-6)

ดัชนีประสิทธิผลจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงขอบเขตและประสิทธิภาพสูงสุดของสื่อการสอน

$$E.I. = \frac{P_2 - P_1}{\text{Total} - P_1}$$

เมื่อ	E.I.	แทน	ดัชนีประสิทธิผล
	P_1	แทน	ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน
	P_2	แทน	ผลรวมของคะแนนหลังเรียนทุกคน
	Total	แทน	ผลคูณของจำนวนนักเรียนกับคะแนนเต็ม

จำนวนเศษของ E.I. จะเป็นเศษที่ได้จากการวัดระหว่างการทดสอบก่อนเรียน (P_1) และการทดสอบหลังเรียน (P_2) ซึ่งคะแนนทั้งสองชนิด (ประเภท) นี้ จะแสดงถึงค่าร้อยละของคะแนนรวมสูงสุดที่ทำได้ (100%) ตัวหารของดัชนี คือ ความแตกต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนเรียน (P_1) และคะแนนสูงสุดที่นักเรียนสามารถทำได้

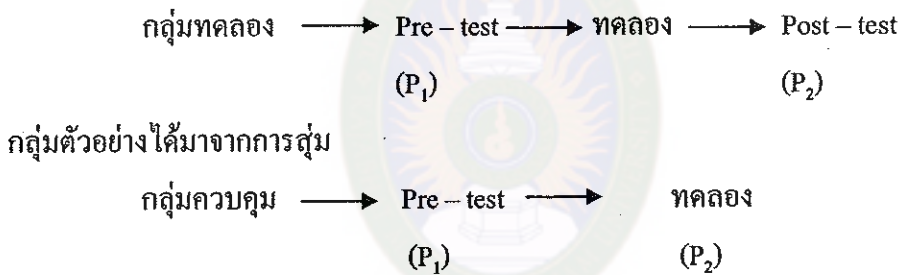
ดัชนีประสิทธิผลสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อประเมินสื่อ โดยเริ่มจากการทดสอบก่อนเรียน ซึ่งเป็นตัววัดว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานอยู่ในระดับใด รวมถึงการวัดทางด้านความเชื่อ เจตคติ และความตั้งใจของผู้เรียน คะแนนที่ได้จากการทดสอบมาแปลงให้เป็นร้อยละหาค่าคะแนนสูงสุดที่เป็นไปได้ นำนักเรียนเข้ารับการทดลองเสร็จแล้วทำการทดสอบหลังเรียนแล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีประสิทธิผล โดยนำคะแนนก่อนเรียนไปลบออกจากคะแนนหลังเรียนได้เท่าไร นำมาหารด้วยค่าที่ได้จากค่าทดสอบก่อนเรียนสูงสุดที่ผู้เรียนจะสามารถทำได้ลบด้วยคะแนนทดสอบก่อนเรียนโดยทำให้อยู่ในรูปร้อยละ

ค่าดัชนีประสิทธิผลจะมีค่าอยู่ระหว่าง -1.00 ถึง 1.00 หากค่าทดสอบก่อนเรียนเป็น 0 และการทดสอบหลังเรียนปรากฏว่านักเรียนไม่มีการเปลี่ยนแปลง คือ ได้คะแนน 0 เท่าเดิม แต่ถ้าคะแนนทดสอบก่อนเรียน = 0 และการทดสอบหลังเรียนนักเรียนทำได้สูงสุด คือ เต็ม 100 ค่า E.I. จะมีค่าเป็น 1.00 และในทางตรงกันข้าม ถ้าคะแนนทดสอบหลังเรียนน้อยกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียน ค่าที่ได้ออกมาจะมีค่าเป็นลบ เช่น $P_1 = 73\%$ $P_2 = 45\%$ ค่า E.I. = -0.38

ในสภาพของการเรียนเพื่อรอบรู้ ซึ่งนักเรียนแต่ละคนจะต้องเรียนให้ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดัชนีประสิทธิผลสามารถนำมาคิดแปลง เพื่ออ้างอิงเกณฑ์ด้วยค่าอิงเกณฑ์สูงสุดที่สามารถเป็นไปได้ ซึ่งในกรณีดัชนีประสิทธิผล อาจจะมีค่าได้ถึง 1.00

ค่าดัชนีประสิทธิผล สามารถใช้ได้กับข้อมูลมาตราส่วนด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่น การประเมินระหว่างการทำทดลองใช้สื่อ 2 ชนิด การเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนเรียน และ หลังเรียนสามารถใช้ E.I. ในการคำนวณได้ โดยในตอนแรกจะเปลี่ยนแปลงเป็นค่าร้อยละ และ ค่าของคะแนนที่เป็นไปได้ทั้งหมด

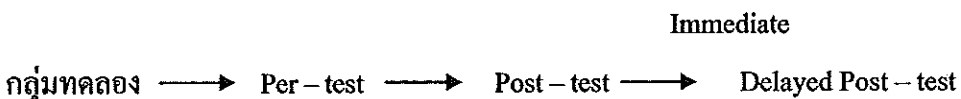
The Pre-test, Post-test, Control Group Design เป็นรูปแบบของการวิจัยที่มีการควบคุม มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน รูปแบบที่ใช้การทดสอบ 1 กลุ่ม เพื่ออธิบาย หลักการเบื้องต้นของดัชนีประสิทธิผล รูปแบบนี้ไม่สามารถควบคุมองค์ประกอบต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อความเที่ยงตรงภายในของการวิจัย (Interval Validity) ได้ ดังนั้นจึงมีการเพิ่ม กลุ่มควบคุม และคัดเลือกบุคคลเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และการคัดเลือกกลุ่มควบคุม โดยใช้วิธีการสุ่ม ซึ่งมีรูปแบบดังนี้

เนื่องจากการสุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่ม จึงอนุมานได้ว่า คะแนนทดสอบก่อนเรียน จะมีค่าไม่แตกต่างกัน ดังนั้นวิธีหาค่าดัชนีประสิทธิผลจึงไม่นำค่า Pre-test เข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถกระทำได้ดังสูตรต่อไปนี้

$$E.I. = \frac{P_1(\text{กลุ่มทดลอง}) - P_2(\text{กลุ่มควบคุม})}{100\% - P_2(\text{กลุ่มควบคุม})}$$

The Delayed Post-test Design เป็นรูปแบบการวิจัยที่ทดสอบหลังเรียนนั้น คือ ใช้ในการทดสอบความคงทนในการเรียนรู้ โดยเว้นช่วงระยะเวลาในการทดสอบหลังเรียน ซึ่งมีรูปแบบดังนี้

(P₁)(P₂)(P₂)

ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับค่า E.I.

1. E.I. เป็นเรื่องของอัตราส่วนของผลต่าง จะมีค่าสูงสุดเป็น 1.00 ส่วนค่าต่ำสุดไม่สามารถกำหนดได้เพราะมีค่าต่ำกว่า -1.00 ก็ได้ และถ้าเป็นค่าลบแสดงว่า คะแนนผลสอบก่อนเรียนมากกว่าหลังเรียน ซึ่งมีความหมายว่าระบบการเรียนการสอนหรือสื่อที่ใช้ไม่มีคุณภาพ จะยกตัวอย่างค่า E.I. ให้ดูหลาย ๆ รูปแบบ ดังนี้ (ในที่นี้สมมุติว่า มีนักเรียน 20 คน คะแนนเต็ม 30 คะแนน)

1.1 ถ้าผลสอบก่อนเรียนของนักเรียนทุกคนได้คะแนนรวมเท่าไรก็ได้ (ยกเว้นได้คะแนนเต็มทุกคน) แต่ผลสอบหลังเรียนของนักเรียนทุกคนทำถูกหมดทุกข้อ (ได้คะแนนเต็มทุกคน) ค่าของ E.I. จะเป็น 1.00 ดังตัวอย่าง

$$E.I. = \frac{600 - 0}{600 - 0} = 1.00 \quad \dots\dots\dots 1$$

$$E.I. = \frac{600 - 200}{(20 \times 30) - 200} = 1.00 \quad \dots\dots\dots 2$$

จากสมการ 1 แสดงให้เห็นว่า ก่อนเรียนนักเรียนทุกคนทำผิดหมดทุกข้อ แต่หลังเรียนได้คะแนนเต็มทุกคน แต่จากสมการ 2 แสดงให้เห็นว่า ก่อนเรียนนักเรียนได้คะแนนรวมจำนวนหนึ่ง แต่หลังเรียนได้คะแนนเต็มทุกคน

สรุปได้ว่า ถ้าหลังเรียนนักเรียนได้คะแนนเต็มทุกคน ค่า E.I. จะเป็น 1.00 เสมอไม่ว่าผลการสอบก่อนเรียนจะได้เท่าไรก็ตาม (ยกเว้นได้คะแนนเต็มทุกคน) หรือกล่าวได้ว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในเรื่องที่เรียน คิดเป็นร้อยละ 100 หรือบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนตามที่ต้องการ

1.2 ถ้าผลสอบก่อนเรียนมากกว่าหลังเรียน ค่า E.I. จะเป็นลบ ซึ่งต่ำกว่า -1.00 ก็ได้ ดังตัวอย่าง

$$E.I. = \frac{300 - 500}{(20 \times 30) - 500} = \frac{-200}{100} = -2.00$$

ลักษณะเช่นนี้ถือว่าระบบการเรียนการสอนหลังการใช้สื่อล้มเหลว และเหตุการณ์เช่นนี้ไม่น่าจะเกิดขึ้น เพราะค่า E.I. ต่ำหรือเป็นลบ แสดงว่าคะแนนหลังสอบต่ำ

หรือน้อยกว่าคะแนนก่อนสอน และก่อนจะหาค่า E.I. ต้องหาค่า E_1/E_2 มาก่อน ค่า E_2 คือคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งจะเป็นค่าเดียวกับคะแนนหลังเรียนของการหาค่า E.I. ดังนั้นหากคะแนนหลังสอนต่ำหรือมากกว่าคะแนนก่อนสอน ค่า E_2 จะไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด ดังตัวอย่างคะแนนหลังสอนในข้อ 1.2 ค่า E_2 จะเป็นดังนี้

$$E_2 = \frac{300}{600} \times 100 = 50\% = E_2$$

จะเห็นว่าค่า E_2 ก็จะไม่ผ่านตั้งแต่ต้น จึงไม่จำเป็นต้องหาค่า E.I. ตามมา แต่ถ้าปรับปรุงแผนหรือสื่อก่อน จนทำให้ค่า E_2 ถึงเกณฑ์ การหาค่า E.I. ก็น่าจะมีค่าสูงไปเอง

1.3 การแปลความหมายของค่า E.I. ไม่น่าจะแปลความหมายเฉพาะค่าที่คำนวณได้ว่านักเรียนมีพัฒนาการขึ้นเท่าไรหรือคิดเป็นร้อยละเท่าไร แต่ควรจะดูข้อมูลเดิมประกอบด้วยว่า หลังเรียนนักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นเท่าไร ในบางครั้งคะแนนหลังสอนเพิ่มขึ้นน้อย เป็นเพราะว่ากลุ่มนั้นมีความรู้เดิมในเรื่องนั้นมากอยู่แล้ว ซึ่งไม่ใช่เรื่องเสียหาย จะยกตัวอย่างให้ดู ค่า E.I. 4 ค่า ต่อไปนี้

$$\dots\dots\dots 1 \quad \frac{600 - 500}{(20 \times 30) - 500} = \frac{100}{100} = 1.00$$

$$\dots\dots\dots 2 \quad \frac{550 - 500}{(20 \times 30) - 500} = \frac{50}{100} = .50$$

$$\dots\dots\dots 3 \quad \frac{550 - 400}{(20 \times 30) - 400} = \frac{150}{100} = .75$$

$$\dots\dots\dots 4 \quad \frac{550 - 200}{(20 \times 30) - 200} = \frac{350}{400} = .87$$

สมการ 1 ค่า E.I. = 1.00 แสดงให้เห็นว่าก่อนเรียนมีความรู้ในเรื่องที่ครูจะสอนสูงแล้ว หลังสอนเสร็จนักเรียนทุกคนมีความรู้เพิ่มขึ้นเล็กน้อย ก็สามารถทำแบบทดสอบได้คะแนนเต็มทุกคน จะเห็นว่าคะแนนต่างกันเล็กน้อย คือ $600-500 = 100$ คะแนน แต่ค่า E.I. ก็มีค่าสูงสุด คือ 1.00

สมการ 2 คะแนนหลังเรียนกับก่อนเรียนยังห่างกันไม่มาก แม้จะทำให้ค่า E.I. ต่ำคือเท่ากับ .50 ก็ไม่ได้แปลว่าไม่ดี หรือมีพัฒนาการน้อย ต้องแปลความว่าโดยฉิวเฉลี่ยก่อนเรียน นักเรียนมีความรู้มากอยู่แล้ว หลังเรียนได้คะแนนเพิ่มขึ้นอีกเล็กน้อย ก็เกือบจะได้คะแนนเต็ม

สมการ 3 และ 4 คะแนนก่อนเรียนมีน้อย แสดงให้เห็นว่า มีความรู้ก่อนเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นมาก ค่า E.I. จึงสูงเป็น .75 หรือ .87 ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี แต่ก็ไม่ควรจะแปลว่าดีกว่าค่าในสมการ 1 หรือ 2 ซึ่งได้ค่า E.I. เป็น 1.00 หรือ .50 เพราะนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างจากสมการที่ 1 หรือ 2 นั้น เขามีความรู้ก่อนเรียนสูงอยู่แล้ว ซึ่งก็เป็นเรื่องดีและมักจะเป็นลักษณะของนักเรียนกลุ่มเก่ง

สรุปได้ว่า E.I. ที่เกิดจากนักเรียนแต่ละกลุ่มไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกัน เพราะไม่ได้เริ่มจากฐานของความรู้ที่เท่ากัน ค่า E.I. ของแต่ละกลุ่มก็ควรอธิบายพัฒนาการเฉพาะกลุ่มเท่านั้น

2. การแปลผลค่า E.I. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ของวิทยานิพนธ์ (Thesis) หรือ การค้นคว้าอิสระ (Independent Study) มักจะใช้ข้อความไม่เหมาะสม ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของ E.I. ผิดจากความเป็นจริง เช่น จากตัวอย่างการหาประสิทธิภาพของสื่อ E.I. มีค่าเท่ากับ 0.6240 ก็มักจะกล่าวว่า “ค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6240 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 62.40” ซึ่งในความเป็นจริงค่า E.I. 0.6240 คิดเทียบจากค่า E.I. สูงสุดเป็น 1.00 ดังนั้น ถ้าคิดเทียบเป็นร้อยละ ก็คือคิดเทียบจากค่าสูงสุดเป็น 100 E.I. จะมีค่า 62.40 จึงควรใช้ข้อความว่า “ค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.6240 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.6240 หรือคิดเป็นร้อยละ 62.40” (ไม่ใช่แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 62.40)

ความพึงพอใจ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับความพึงพอใจ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความหมายของความพึงพอใจ

กิตติมา ปรีดีคิดล (2529 : 321) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ชอบหรือพอใจที่มีต่อองค์ประกอบและสิ่งจูงใจในด้านต่าง ๆ ของงาน และ ผู้ปฏิบัติงานนั้น ได้รับการตอบสนองตามความต้องการของเขาได้

บุญมัน ธนาศุภวัฒน์ (2537 : 158) ความพึงพอใจในงานหมายถึง เจตคติทางบวกของบุคคลที่มีต่องาน หรือกิจกรรมที่เขาทำซึ่งเป็นผลให้บุคคลเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์การ

พิน คงพูน (2539 : 389) ได้กล่าวถึงความหมายของความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบ ยินดี เต็มใจ หรือเจตคติที่ดีของบุคคลที่มีต่องานที่เขาปฏิบัติ ความพึงพอใจเกิดจากการได้รับตอบสนองความต้องการทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

จากความหมายของความพึงพอใจที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือเจตคติของบุคคลที่มีต่อการทำงานหรือการปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก ดังนั้น ความพึงพอใจในการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้สึกพอใจ ชอบใจในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน และต้องดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ จนบรรลุผลสำเร็จ

2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

ทฤษฎีและแรงจูงใจที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานของ Herzberg ได้ทำการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีที่เป็นมูลเหตุที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ เรียกว่า The Motivation Hygiene Theory ทฤษฎีนี้ ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน 2 ปัจจัยคือ

1. ปัจจัยกระตุ้น (Motivation Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับการงาน ซึ่งมีผลก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น ความสำเร็จของงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงานความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน

2. ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factor) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานและมีหน้าที่ให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น เงินเดือน โอกาสที่จะก้าวหน้าในอนาคต สถานะของอาชีพ สภาพการทำงาน เป็นต้น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2537 : 141-144) ได้กล่าวถึงการแบ่งความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีของ McClelland (David McClelland) ออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. ความต้องการสัมฤทธิ์ผล (Needs for Achievement) เป็นพฤติกรรมที่จะกระทำการใดๆ ให้เป็นผลสำเร็จคือเลิศมาตรฐาน เป็นแรงขับที่นำไปสู่ความเป็นเลิศ

2. ความต้องการสัมพันธ์ (Needs for Affiliation) เป็นความปรารถนาที่จะสร้างมิตรภาพและมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

3. ความต้องการอำนาจ (Need for Power) เป็นความต้องการควบคุมผู้อื่น และมีอิทธิพลต่อผู้อื่น

มาสโลว์ ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการ โดยตั้งสมมติฐานไว้ว่า “มนุษย์เรามีความต้องการอยู่เสมอไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองหรือพึงพอใจอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว ความต้องการสิ่งอื่นๆ ก็จะตามมาอีก ความต้องการของเรา อาจเกิดขึ้นซ้ำซ้อนกัน ความต้องการอย่างหนึ่งยังไม่หมด ความต้องการอีกอย่างหนึ่งอาจเกิดขึ้นได้” ความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้น ดังนี้ (ศรานนท์ วะปะแก้ว. 2547 : 52)

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เน้นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิต ได้แก่ อาหาร อากาศ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการทางเพศ

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) ความมั่นคงในชีวิตทั้งที่เป็นอยู่ปัจจุบันและอนาคต ความเจริญก้าวหน้า อบอุ่นใจ

3. ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อการเกิดพฤติกรรม ต้องการให้สังคมยอมรับตนเข้าเป็นสมาชิก ต้องการความเป็นมิตร ความรักจากเพื่อน

4. ความต้องการมีฐานะ (Esteem Needs) ความอยากมีชื่อเสียง การยกย่องจากสังคม อยากมีอิสรภาพ

5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self-Actualization Needs) เป็นความต้องการในระดับสูง ต้องการความสำเร็จทุกอย่างในชีวิต

จากแนวคิดดังกล่าว ครูผู้สอนที่ต้องการให้กิจกรรมการเรียนรู้บรรลุผลสำเร็จ จึงต้องคำนึงถึงการจัดบรรยากาศและสถานการณ์รวมทั้งสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียน เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้เรียน ให้มีแรงจูงใจในการทำกิจกรรมจนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เมื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลตอบแทนภายในหรือรางวัลภายใน เป็นผลด้านความรู้สึกของผู้เรียนที่เกิดแก่ตัวผู้เรียนเอง เช่น ความรู้สึกต่อความสำเร็จที่เกิดขึ้นเมื่อสามารถเอาชนะความยุ่งยากต่างๆ และสามารถดำเนินงานภายใต้ความยุ่งยากทั้งหลายได้สำเร็จ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ความมั่นใจ ตลอดจนได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ส่วนผลตอบแทนภายนอก เป็นรางวัลที่ผู้อื่นจัดหาให้มากกว่าที่ตนเองให้ตนเอง เช่น การได้รับคำยกย่องชมเชยจากครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือแม้แต่การได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่น่าพอใจ

สรุปได้ว่าความพึงพอใจในการเรียนและผลการเรียนจะมีความสัมพันธ์กันทางบวก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดความสมบูรณ์ของชีวิตมากขึ้นเพียงใด นั่นคือ สิ่งที่ครูผู้สอนจะคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในการเสริมสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

อรทัย ไชยพันธ์ (2549 : 95) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เดินตามรอยหลวงตามหาบัว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษา พบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เดินตามรอยหลวงตามหาบัว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 84.00/84.17 2) ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เดินตามรอยหลวงตามหาบัว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เท่ากับ 0.6074 หรือ คิดเป็นร้อยละ 60.74 และ 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เดินตามรอยหลวงตามหาบัว อยู่ในระดับมากที่สุด

ดวงจันทร์ โพธิสม (2549 : 88-89) ได้ศึกษาการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง ยามเยือนเขาเขาสวนกวาง ผลการศึกษา พบว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง ยามเยือนเขาเขาสวนกวาง มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.46/85.83 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ ค่าดัชนีประสิทธิผลของผลการเรียนรู้ของนักเรียนเท่ากับ 0.6871 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ ร้อยละ 68.71 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุพัตรา ชุมขวัญ (2549 : 97) ได้ศึกษาการพัฒนาและผลการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุด กฎหมายน่ารู้ฉบับเด็กเล็ก ประกอบการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และ

วัฒนธรรม กลุ่มทดลองเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 6 สำนักงานเขตพื้นที่นครศรีธรรมราช เขต 2 อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 28 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือทดลอง คือ หนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุดกฎหมายน่ารู้ฉบับเด็กเล็ก ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ แล้วนำหนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุดกฎหมายน่ารู้ฉบับเด็กเล็ก ไปใช้กับกลุ่มทดลอง ใช้เวลาทดลอง 20 ชั่วโมง ในเวลา 10 สัปดาห์ โดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในชีวิตประจำวัน หลังเรียนของกลุ่มทดลอง ด้วยสถิติ t-test ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และกฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันของกลุ่มทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และกฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ของกลุ่มทดลองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ภัทรานาฏ พจนพาที (2550 : 102) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่องกำแพงเพชรบ้านเรากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษา พบว่า 1) หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.19/85.63 เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ 2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนตามกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่องกำแพงเพชรบ้านเรากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้ด้วยหนังสืออ่านเพิ่มสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่องกำแพงเพชรบ้านเรากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งสูงกว่าสมมุติฐานที่ตั้งไว้

อานุภาพ พงษ์นภิส (2550 : 103) ได้ศึกษาผลการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนโลกคำวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า 1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.00/88.89 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ 2) นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าดัชนีประสิทธิผลในการเรียนรู้เท่ากับ 0.7076 ซึ่งหมายความว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม ทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 70.76 3) ค่าเฉลี่ยของ

คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียน โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) ผลการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 แสดงว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

ประนอม สมิงนิล (2550 : 86-87) ได้ศึกษาการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชุด ตัวสะกดพหรรษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า 1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชุด ตัวสะกดพหรรษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชุด ตัวสะกด พหรรษา หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) นักเรียนมีความเห็นด้วยในการเรียนรู้โดยการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชุด ตัวสะกดพหรรษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

พรณี ศรีเคนจันทร์ (2550 : 97) ได้ศึกษาการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมและแบบฝึกการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ เรื่อง เศรษฐศาสตร์เพื่อชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า 1) คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ เรื่อง เศรษฐศาสตร์เพื่อชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเฉลี่ย 3.80 หมายถึง หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับดี 2) แบบฝึกการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ เรื่อง เศรษฐศาสตร์เพื่อชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.33/84.20 (E_1/E_2) สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 3) คำนีประสิทธิผลของหนังสืออ่านเพิ่มเติมและแบบฝึกการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ เรื่อง เศรษฐศาสตร์เพื่อชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เท่ากับ 0.7098 แสดงว่า หลังการใช้แบบฝึกการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ เรื่อง เศรษฐศาสตร์เพื่อชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ผู้เรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 70.98 4) คะแนนเฉลี่ยของการทดสอบ

วัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนกับคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมและแบบฝึกการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ เรื่อง เศรษฐศาสตร์เพื่อชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 5) พฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมและแบบฝึกการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ เรื่อง เศรษฐศาสตร์เพื่อชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมนักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับดี "

ประไพ ยินเจริญ (2550 : 104) ได้รายงานผลการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว (งานเกษตร) ชุดเกษตรพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มประชากรที่ใช้ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านลำคลอง อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ชุดเกษตรพอเพียง จำนวน 8 เล่ม แบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แบบวัดเจตคติของนักเรียนต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม ผลการทดลองสรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ชุดเกษตรพอเพียง มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 82.21 / 84.16 คุณภาพการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.67 ผลการประเมินจากนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.61 ประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุดเกษตรพอเพียงเท่ากับ 0.57 ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุดเกษตรพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.61 และนักเรียนที่เรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมชุดเกษตรพอเพียง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บุญชริกา ไซติประเดิม (2550 : 101) ได้ศึกษาการสร้างและพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง การจำแนกคำในภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านนาบอน อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนบ้านนาบอน อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จำนวน 22 คน ได้มาจากการสุ่มแบบเป็นกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ หนังสืออ่านเพิ่มเติม จำนวน 7 เล่ม แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ

แบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การทดสอบสมมุติฐานใช้ t-test (Dependent Sample) ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏ ดังนี้ 1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง การจำแนกคำในภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 83.70/82.42 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ 2) ค่าดัชนีประสิทธิผลของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง การจำแนกคำในภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7339 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง การจำแนกคำในภาษาไทย สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง การจำแนกคำในภาษาไทย โดยรวม คือ ด้านสาระการเรียนรู้ ด้านรูปแบบ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการเป็นสื่อการเรียนรู้และด้านการวัดผลประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด

คุณวราภรณ์ วีระชัยรัตนนา (2551 : 98-99) ได้รายงานการพัฒนาการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า 1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่สร้างและพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 81.04/83.25 เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ 2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนวัดรวง อำเภอนครหลวง จังหวัดนครราชสีมา ที่เรียน โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม ทั้ง 15 เรื่อง พบว่า คะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .013) ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 มีความพึงพอใจต่อการใช้นหนังสืออ่านเพิ่มเติม ที่ผู้รายงานสร้างและพัฒนาขึ้นในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.45 และ ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน 0.52 และ 4) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้รายงานสร้างและพัฒนาขึ้นในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.83 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.37

2. งานวิจัยต่างประเทศ

อาลิน และการ์รี่ (Arlin and Garry, 1978 : 201-216) ได้ศึกษาการใช้เวลา ในขณะที่อ่านหนังสือการ์ตูนและการอ่านหนังสือธรรมดา โดยใช้นักเรียนเกรด 3 จำนวน 42 คน จัดให้กลุ่มหนึ่งอ่านหนังสือการ์ตูนและกลุ่มหนึ่งอ่านหนังสือธรรมดา ให้แต่ละกลุ่มอ่าน

อย่างมีอิสระ วันละ 20 นาที ตลอดระยะเวลา 10 สัปดาห์ พบว่า ทักษะการอ่านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระยะเวลาที่ใช้ในการอ่านหนังสือการ์ตูน การอ่านหนังสือการ์ตูนใช้เวลาน้อยกว่าการอ่านหนังสือธรรมดา และพบว่า นักเรียนที่อ่านหนังสือไม่เก่งสามารถทำความเข้าใจและได้ประโยชน์จากหนังสือธรรมดามากกว่าหนังสือการ์ตูน

โรเจอร์ (Rogers. 1989 : 2850-A) ได้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง พิก อิน อะ วิค (PIG IN A WIG) ที่มีต่อการอ่านของนักเรียนซึ่งเรียนในระดับ 1 ผลการวิจัย ปรากฏว่า กลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม มีผลความจำเหนือกว่ากลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองที่สอนโดยการอ่านหนังสือเพิ่มเติม เรื่อง พิก อิน อะ วิค ได้รับผลอย่างมากในการจดจำคำศัพท์ สนใจหนังสือและเกิดความชอบในการอ่านหนังสืออย่างเป็นอิสระมากขึ้น มีความสนุกสนานกับการอ่าน พ่อแม่ได้ร่วมกิจกรรมการอ่านของลูกมากขึ้น โดยลูกมาเล่าเรื่อง พิก อิน อะ วิค ที่อ่านจากโรงเรียนให้ฟัง ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ และลูก

พอลเลอร์ (Pauler. 1991 : 3233-A) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง อิทธิพลของการอ่านและเขียนจดหมายถึงเพื่อนนานาชาติในการเรียนเรื่องอเมริกาใต้ และทัศนคติของนักเรียนระดับ 6 ที่มีต่ออเมริกาใต้ ผลการวิจัย พบว่า วิธีการเขียนจดหมายให้ทัศนคติดีกว่าวิธีการอ่านเพิ่มเติมเป็นอย่างมาก แต่เมื่อเปรียบเทียบระดับความรู้วิธีการเขียนจดหมายไม่มีความแตกต่างจากวิธีการอ่านเพิ่มเติมและวิธีการจดบันทึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อเปรียบเทียบวัดระดับความรู้ในระหว่างเด็กผู้หญิงกับเด็กผู้ชาย ด้วยการมองประเทศอื่นจากสายตาคอนต่างชาติ สำหรับเด็กผู้ชายวิธีการอ่านเพิ่มเติมมีผลเช่นเดียวกับวิธีการเขียนจดหมาย แต่ในเด็กผู้หญิงมีผลแตกต่าง โดยได้รับความรู้จากวิธีการอ่านหนังสือเพิ่มเติมดีกว่าด้วยวิธีการเขียนจดหมาย และวิธีการจดบันทึกมีผลเช่นเดียวกับการเขียนจดหมาย ดังนั้นวิธีการเขียนจดหมายจึงไม่ได้มีผลต่อความรู้เรื่องประเทศเอกวาดอร์ในเด็กผู้หญิง แต่มีผลในเด็กผู้ชาย

สมิธ และยัง (Smith and Young. 1995 : 14-22) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การประเมินความชอบในการอ่าน เรื่องสั้นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจปัจจัยที่ส่งเสริมให้นักเรียนชอบอ่านเรื่องสั้นที่ตนชอบที่สุด กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในระดับ 7 ถึงระดับ 12 จำนวน 169 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมความชอบของนักเรียน จำแนกความแตกต่างออกได้เป็น 3 ลักษณะตามลำดับ คือ ชอบแนวความคิดของเรื่องชอบประสบการณ์ที่ได้จากการอ่าน ชอบการผูกเรื่อง ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าครูผู้สอนควรจะได้นำผลการวิจัยไปเป็นข้อกำหนดเลือกหนังสือให้นักเรียนอ่านให้ตรงตามลักษณะความชอบของนักเรียน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ และต่างประเทศ สรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างและหาคุณภาพตามขั้นตอน จนมีประสิทธิภาพแล้วนั้นสามารถทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมอยู่ในระดับมาก ถึง มากที่สุด ดังนั้นการสร้างและพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระทัศนศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพของผู้เรียนสูงขึ้น

บริบทโรงเรียนโนนสูงพิทยาคม

โรงเรียนโนนสูงพิทยาคม ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 บ้านโนนสูง ตำบลโนนสูง อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2519 เดิมเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบันสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โรงเรียนอยู่ห่างจากตัวจังหวัดกาฬสินธุ์ประมาณ 38 กิโลเมตร โรงเรียนโนนสูงพิทยาคมเปิดทำการสอนในช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6) มีนักเรียนในปีการศึกษา 2552 จำนวนทั้งสิ้น 320 คน

1. วิสัยทัศน์ของโรงเรียน

มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรม ตามมาตรฐานการศึกษา ใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมที่เหมาะสมในการเรียนรู้ สามารถคิดวิเคราะห์และพัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนภายใต้บริบทของวัฒนธรรมไทยและวิถีชีวิตแบบพอเพียง

2. พันธกิจ

- 2.1 จัดทำแผนงานรองรับมาตรฐานการศึกษา
- 2.2 ปฏิรูปการเรียนการสอน ตามเจตนารมณ์ของกระทรวงศึกษาธิการ
- 2.3 พัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 2.4 สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างทุกคนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
- 2.5 จัดกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการพัฒนาตามศักยภาพ
- 2.6 จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

3. เป้าประสงค์

- 3.1 จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 3.2 การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
- 3.3 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน
- 3.4 มีหลักสูตรที่สนองความสามารถ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน
- 3.5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษา ศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม

4. ภารกิจ

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2 ระดับ

- 4.1 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3)
- 4.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6)

โดยจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันทั้งบุคคลที่มีความบกพร่องและบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษา เน้นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการจัดประสบการณ์จริงมากที่สุด ฝึกภาคปฏิบัติให้ทำได้ ทำเป็น คิดเป็นและแก้ปัญหาได้ รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร ด้านระบบการจัดการบริหารจัดการให้มีการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเพื่อไปสู่การพัฒนาคุณภาพภายในโรงเรียน ไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

5. ข้อมูลจำนวนนักเรียน

ตารางที่ 2 จำนวนนักเรียนชาย/หญิง แต่ละชั้น ปีการศึกษา 2552

ชั้น	จำนวนนักเรียน		
	ชาย	หญิง	รวม
มัธยมศึกษาปีที่ 1	36	43	80
มัธยมศึกษาปีที่ 2	26	22	48
มัธยมศึกษาปีที่ 3	40	26	66
มัธยมศึกษาปีที่ 4	16	15	31
มัธยมศึกษาปีที่ 5	24	24	48
มัธยมศึกษาปีที่ 6	12	35	47
รวม	156	164	320

6. ข้อมูลบุคลากร

ตารางที่ 3 จำนวนบุคลากรจำแนกเพศและวุฒิการศึกษา

บุคลากร	ปริญญาโท		ปริญญาตรี		ต่ำกว่าปริญญาตรี		รวม		หมายเหตุ
	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	
ข้าราชการครู	2	1	12	10	-	-	14	11	-ต่ำกว่าปริญญาตรี 2 คน คือจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ครูจ้างชั่วคราว	-	-	1	-	-	-	1	-	
ลูกจ้างประจำ	-	-	-	-	2	-	2	-	
รวม	2	1	13	10	2	-	17	11	

7. สภาพปัญหา

โรงเรียนโนนสูงพิทยาคม ตำบลโนนสูง อำเภอขามเฒ่า จังหวัด เป็นโรงเรียนมัธยมประจำตำบลขนาดเล็กจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 320 คนการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระศิลปะในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 2 ห้อง จำนวน 51 คน คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 29 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 จำนวน 23 คน พบว่านักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินตามเป้าหมายที่ตั้งไว้คือร้อยละ 80 ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจและปฏิบัติงานด้านทักษะ หนังสือที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาและภาพประกอบน้อยและอยู่ห่างไกลแหล่งชุมชนทำให้เกิดจินตนาการได้ยาก ในส่วนของสาระการเรียนรู้ด้านทักษะ ภาพแสดงขั้นตอนการปฏิบัติไม่มีความครอบคลุมหรือเป็นขั้นตอนจากง่ายไปหายากทำให้นักเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินไม่เป็นไปตามเป้าประสงค์

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม สาระทัศนศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เพื่อใช้เป็นหนังสือพัฒนาการเรียนการสอนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและผ่านเกณฑ์การประเมินตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้คือร้อยละ 80 โดยหนังสืออ่านเพิ่มเติม ได้รวบรวมเนื้อหาสาระการเรียนรู้ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในส่วนของสาระการ

เรียนรู้ที่เน้นความรู้ด้านทักษะปฏิบัติ ได้รวบรวมกระบวนการขั้นตอนแนวปฏิบัติตามขั้นตอน และวิธีการที่หลากหลายผ่านกระบวนการสร้างอย่างมีระบบและเป็นไปตามขั้นตอนการสร้าง เครื่องมืออย่างมีคุณภาพเพื่อนำไปแก้ปัญหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากทฤษฎีจิตวิทยา ผู้วิจัยได้กำหนด กรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย